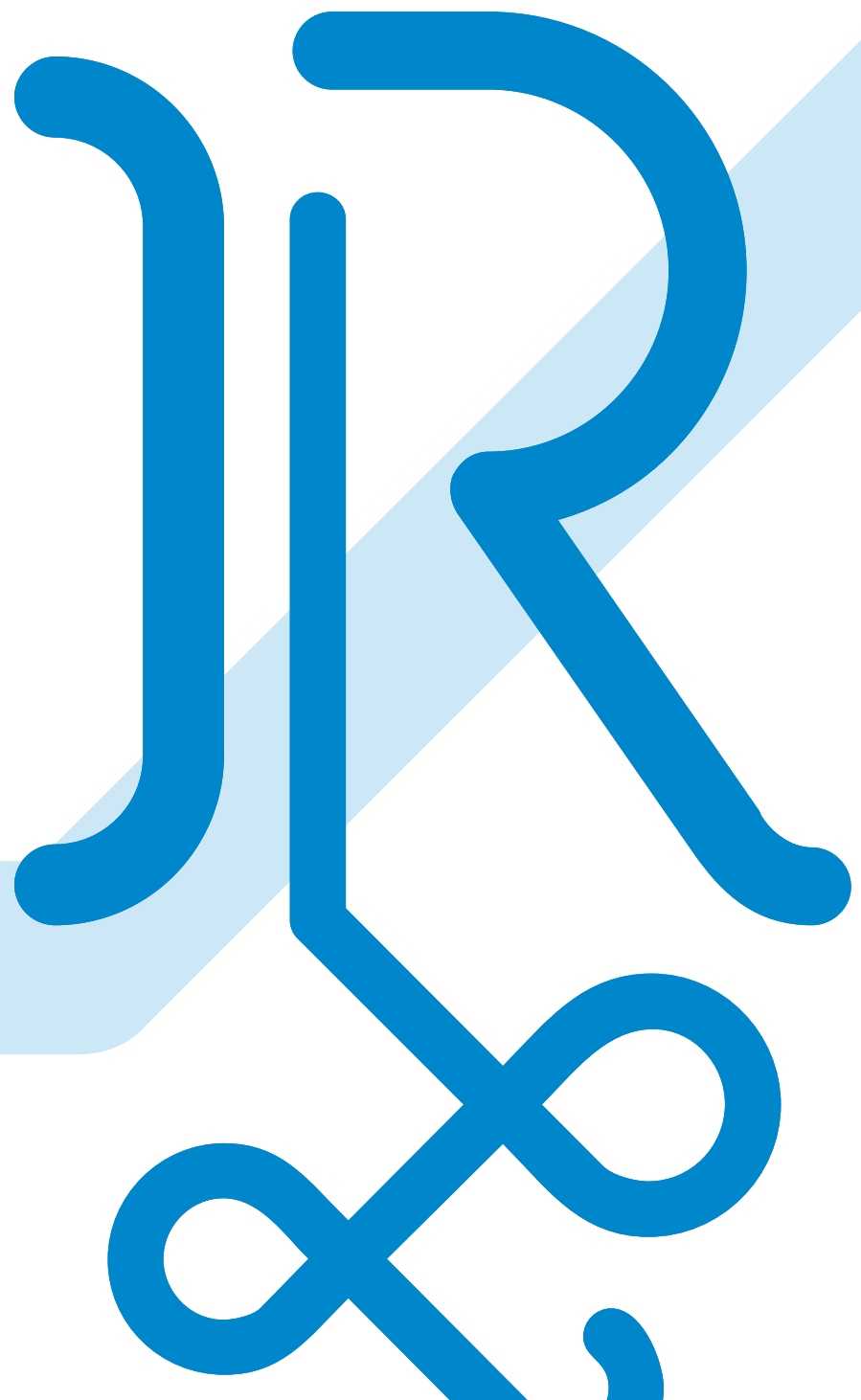

Routekaart Klimaatneutraal 2030

Woorwoord

Groningen beeft en het klimaat verandert. We worden er mee geconfronteerd dat de manier waarop we fossiele energie gebruiken niet langer houdbaar is. Internationaal is dat erkend in het akkoord van Parijs waarin 195 landen zich hebben vastgelegd om de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen. In het regeerakkoord is die doelstelling onderschreven door het Kabinet. En men heeft besloten om de gaswinning in Groningen terug te dringen.

Dit zijn ingrijpende besluiten. Binnen één generatie zal onze energievoorziening fossielvrij en duurzaam moeten zijn. Dat klinkt abstract maar we zullen allemaal de gevolgen van dichtbij zien.

Door **Linda van Dort**
Wethouder duurzaamheid

Nu al worden nieuwbouwwoningen niet meer op aardgas aangesloten. Straks, uiterlijk in 2050, zullen alle woningen aardgasvrij zijn. Voor veel woningen, bedrijven, winkels, scholen en andere gebouwen zijn ingrijpende aanpassingen nodig om dat te bereiken. Woningen moeten goed worden geïsoleerd, de radiatoren moeten worden aangepast en de HR-ketel moet worden vervangen. Dat zijn kostbare maatregelen en zelfs als die allemaal rendabel zijn, dan nog vraagt het een flinke investering. Daarom is het belangrijk dat we snel beginnen met het aanpakken van deze klus.

Ook de productie van energie vraagt grote aanpassingen. Nu krijgen we onze energie van grote energiecentrales die ver weg staan en waar we geen directe overlast van hebben. In de toekomst zullen we duurzame energie lokaal opwekken. Bijvoorbeeld met zonnepanelen op het eigen dak of op het dak van de buurman. Maar ook grootschalige productie van energie via zonnevelden of misschien zelfs via windturbines. De kans is groot dat ook in Stichtse Vecht dergelijke installaties verschijnen.

Klimaatverandering raakt ons allemaal. We ondervinden allemaal de gevolgen en we zullen allemaal te maken krijgen met de maatregelen om klimaatverandering tegen te gaan. Daarom is het ook belangrijk om op lokaal niveau samen te werken. Samen kunnen we beslissen over hoe we duurzame energie een plek geven in onze gemeente en samen moeten we werken aan aardgasvrije wijken. Op die manier houden we grip op deze ontwikkelingen.

Bij het vaststellen van onze ambitie in het Collegewerkprogramma waren we er ons van bewust dat we voor een uitdaging stonden. Maar dat het haalbaar moest zijn. Op naar een energie neutrale gemeente 2030.

Urgenda gaf aan dat er forse CO₂-reductie moest plaatsvinden. We moesten versneld van het gas af en het klimaatakkoord zou snel afgerond zijn. Inmiddels is bekend dat het uitspreken van de ambitie niet alleen woorden moeten zijn. Het betekent dat we ook gelden beschikbaar moeten stellen om onze ambitie na te streven.

Inmiddels zijn we goed op weg en lopen er vele voorbereidingen en initiatieven om inwoners en bedrijven te helpen na te denken over het verduurzamen en dus het terugdringen van CO₂. Met het opstellen van deze plannen wordt ook helder dat het voor Stichtse Vecht niet makkelijk zal zijn. Daarom is het slim om twee sporen te bewandelen. We gaan door op de ingeslagen weg en stimuleren wat mogelijk is bij inwoners en bedrijven. Zelf zullen we het goede voorbeeld blijven geven. We blijven door middel van storytelling iedereen op de hoogte houden.

Inmiddels is bekend dat er sinds 28 juni 2019 een klimaatakkoord is, dat nog voorgelegd en vastgesteld gaat worden aan de Eerste en Tweede Kamer. Daarnaast kijken we met een schuin oog naar wat het Rijk voor regelingen gaat treffen, die het voor ons en andere gemeenten makkelijker gaat maken om de Routekaart uit te voeren. De doorrekening van de Routekaart geeft immers aan dat er veel

geïnvesteed moet worden. Daarom volgen we de landelijke regelgeving maar blijven gelijktijdig kijken naar de winstpakkers die snel resultaat opleveren. Dit betekent dat we doorgaan op de ingeslagen weg en nemen we als Stichtse Vecht het voortouw bij het invullen van de doelstelling Klimaatneutraal in 2030.

Deze Routekaart is daarbij een aanzet. Voor de eerste keer is in kaart gebracht wat deze uitdaging betekent voor onze gemeente. Het gaat hier natuurlijk om een levend document die periodiek getoetst dient te worden aan de huidige realiteit. De Routekaart geeft echter wel de richting aan waarin we willen gaan. En we geven zelf het voorbeeld door de gemeentelijke organisatie snel klimaatneutraal te maken.

Maar het belangrijkste is dat we op basis van de Routekaart in gesprek gaan met bewoners, bedrijven en instellingen in onze gemeente. We willen iedereen meenemen op de route naar een duurzame gemeente. Daarbij zijn we ook afhankelijk van ontwikkelingen buiten onze gemeente. Zoals bijvoorbeeld de concrete maatregelen die de Rijksoverheid zal nemen.

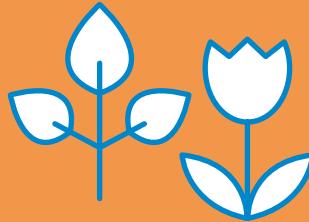
Nog niet alles is duidelijk. Maar dat geeft juist de ruimte om samen te werken aan een de invulling. Ik weet zeker dat Stichtse Vecht samen deze uitdaging aan kan.

Inhoud

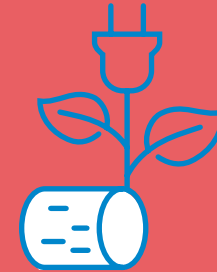
Inleiding

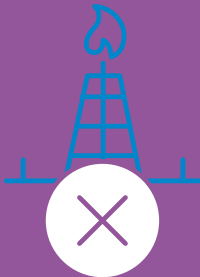
De Omgeving

De opgave

Wat gaan we
doen?

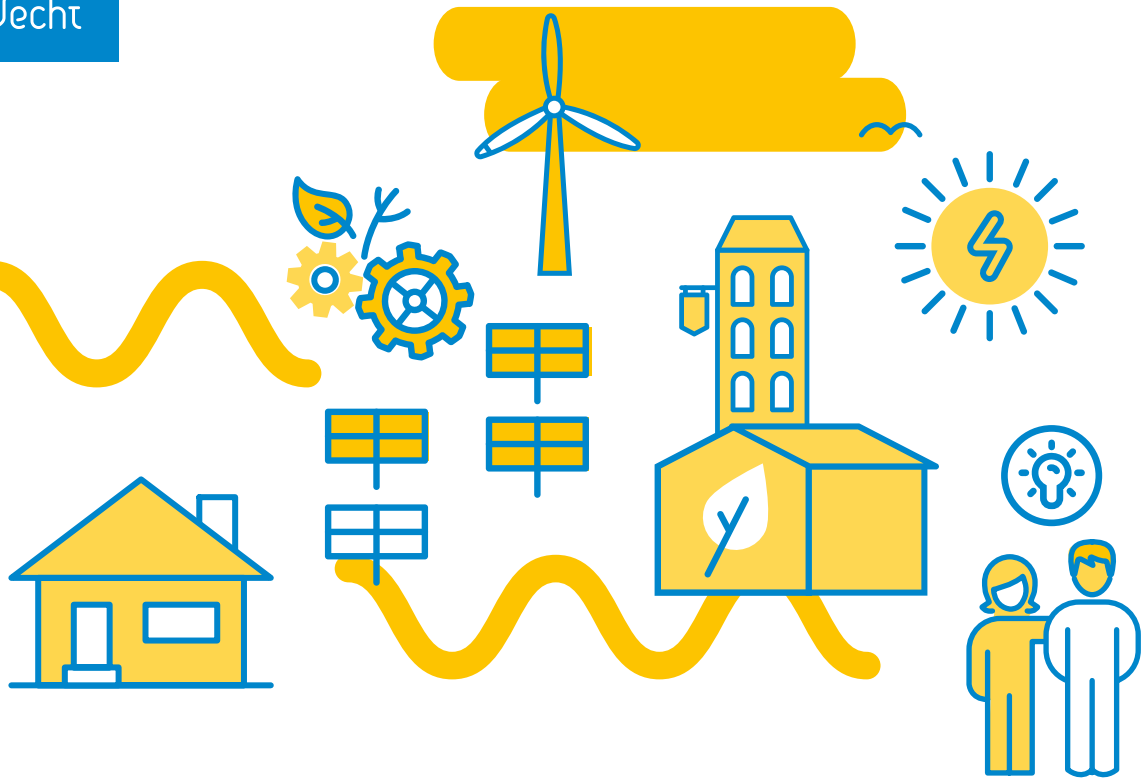

Hoe gaan we het
doen?

Planning

Inleiding

Inleiding

De gemeenteraad van Stichtse Vecht heeft in de Voorjaarsnota van 2016 de ambitie bepaald om als gemeente uiterlijk in 2030 klimaatneutraal te zijn. Ook is in het Collegewerkprogramma en Coalitieakkoord afgesproken om in 2030 een klimaatneutrale gemeente te worden. Klimaatneutraal is daarbij zo opgevat dat op het grondgebied van de gemeente in 2030 evenveel energie duurzaam moet worden opgewekt als er wordt gebruikt. Dit is een ambitieuze doelstelling. In elf jaar moet de hele energievoorziening in de gemeente die omslag maken.

Deze Routekaart beschrijft wat de doelstelling Klimaatneutraal in 2030 betekent en welke keuzes noodzakelijk zijn om dit te bereiken. De Routekaart is geen vaststaand programma voor de komende elf jaar, maar is een momentopname en geeft de richting en een planning. Gedurende de uitvoering zullen we blijven leren en de plannen blijven bijstellen, want de technische en bestuurlijke ontwikkelingen, nationaal en in de regio, gaan snel. Dat zien we bijvoorbeeld in de samenwerking met de RES, waarin regionaal wordt samengewerkt om invulling te geven aan de duurzaamheidsdoelstellingen. Ook in ons eigen lokaal beleid anticiperen wij op deze ontwikkelingen. Bijvoorbeeld bij het opstellen van de Omgevingsvisie waarin duurzaamheid onder meer een rol speelt op het gebied van woningbouw, mobiliteit en economie.

Proces

Voorafgaand aan deze Routekaart is in 2017 een startnotitie Klimaatneutraal 2030 geschreven. In deze startnotitie wordt geconstateerd dat klimaatneutraal worden een grote ambitie is, die de gemeente niet alleen kan realiseren. We hebben de samenwerking tussen allerlei partijen uit de samenleving nodig. Daarom is in het najaar van 2017 een goed bezochte bijeenkomst georganiseerd door de gemeente, met ruim 70 personen en partijen uit de gemeente en de regio. Deze bijeenkomst heeft waardevolle suggesties en aanbevelingen opgeleverd en heeft duidelijk gemaakt dat het gevoel van urgentie onder de deelnemers groot is.

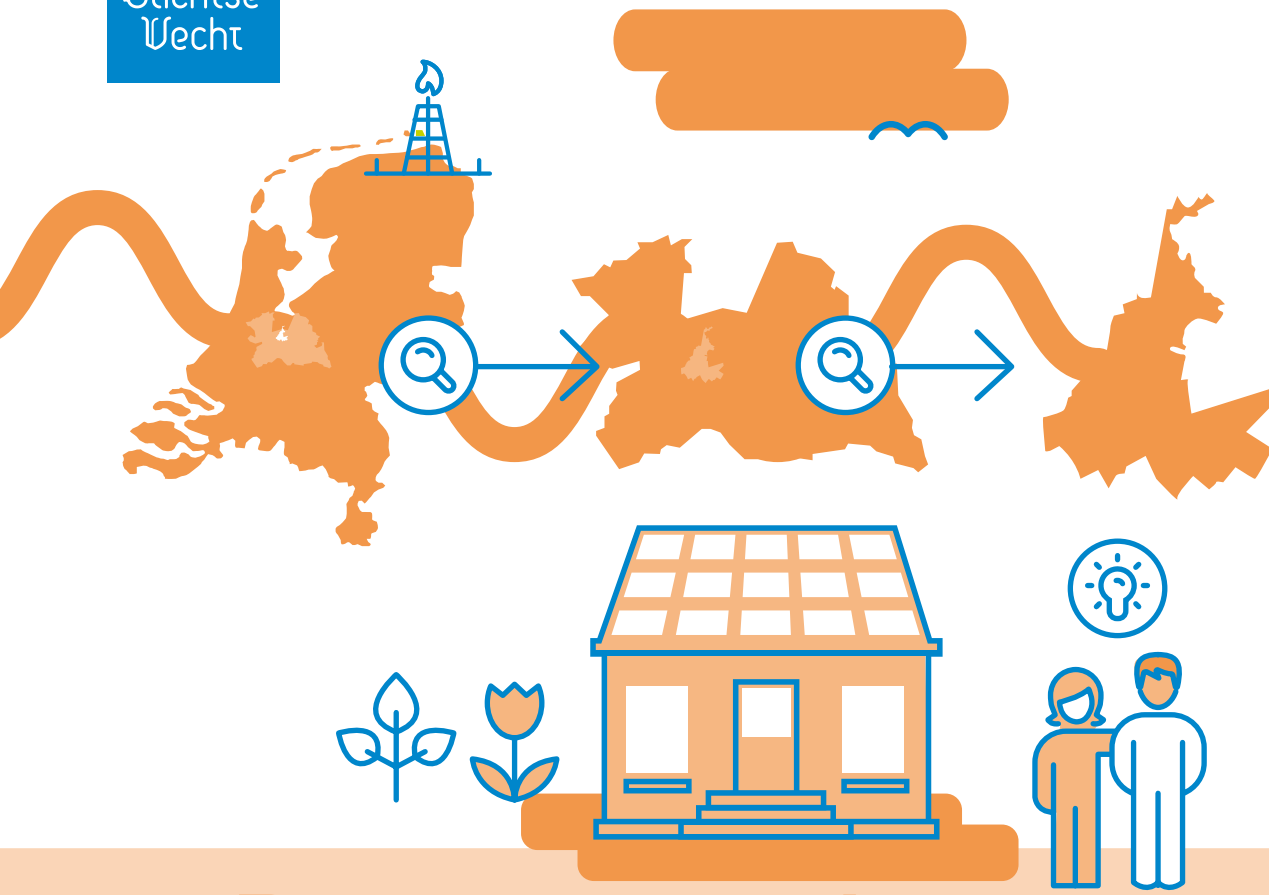
Veel inwoners, bedrijven en initiatieven zijn daarom al begonnen, maar er kan – en moet – nog veel meer gebeuren. De gemeente neemt daarbij een regisserende rol en wil activiteiten van bewoners, organisaties en bedrijven op het gebied van duurzaamheid versnellen.

We hebben deze inzichten verwerkt in de Routekaart. Op basis van de Routekaart blijven we in gesprek met betrokken partijen zoals netbeheerders, woningcorporaties, bewoners, Stichting Duurzame Vecht, bedrijven en de Ondernemersvereniging Stichtse Vecht, Energie coöperatie 2030.nu, de ECUB en LTO Nederland. Dit doen we om een breed draagvlak voor de ambitie van klimaatneutraal te behouden en verder op te bouwen.

Leeswijzer

In het tweede hoofdstuk van de Routekaart gaan we in op de omgeving waarbinnen we opereren. Daarbij gaat het niet alleen om landelijk beleid, maar ook om ontwikkelingen in de regio en de verschillende initiatieven in onze gemeente. Hoofdstuk 'De opgave' beschrijft de uitdaging waar we voor staan en de ruimtelijke en financiële gevolgen. Dit hoofdstuk verwijst naar een doorrekening door Berenschot.

Het volgende hoofdstuk beschrijft wat er momenteel gedaan wordt en welke grote stappen we vanaf 2019 moeten zetten. Het vijfde hoofdstuk 'Hoe gaan we het doen?' gaat in op hoe de gemeente Stichtse Vecht wil samenwerken met partijen in de gemeente en in de regio. In het laatste hoofdstuk geven we voor de belangrijkste thema's een planning met de belangrijkste mijlpalen.

De omgeving

De omgeving

Klimaatverandering en de nadelige effecten van de gaswinning in Groningen nemen een steeds belangrijker plaats in op de politieke, bestuurlijke en maatschappelijke agenda's.

Dit heeft ook gevolgen voor de gemeente Stichtse Vecht. We zien ook dat steeds meer inwoners en bedrijven in beweging komen. In de Routekaart surfen we mee op deze golven.

Nationaal

Nederland is een van de 195 landen die in 2016 het klimaatakkoord in Parijs heeft ondertekend. De landen hebben zich verplicht om de mondiale temperatuurstijging tot ruim onder 2 graden Celsius te beperken. Het streven is om de opwarming tot maximaal 1,5 graad Celsius te beperken. In het regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst' heeft het huidige kabinet gekozen voor een positie als koploper in de internationale discussie. Daarbij hoort dat Nederland zich ten doel stelt een reductie van 49% van de klimaatmissies in 2030 te realiseren.

Naast een ambitieus klimaatbeleid heeft het kabinet ten doel gesteld de gaswinning in Groningen uiterlijk in 2030 te stoppen. Nieuwe woningen en andere panden zullen niet meer standaard op aardgas worden aangesloten. In deze kabinetsperiode wordt een begin gemaakt met het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad. Het kabinet wil in deze kabinetsperiode versnellen zodat uiterlijk in 2050 alle woningen duurzaam zijn. Onderdeel

van de nationale strategie is een Klimaatakkoord dat landelijk op 28 juni 2019 is vastgesteld.

In dit akkoord maakt de overheid met maatschappelijke partners afspraken over de invulling van de reductie van de broeikasgasemissies. Vooruitlopend op dit akkoord met de maatschappelijke partners is een interbestuurlijk programma (IBP) gesloten tussen de rijksoverheid, IPO, VNG en de Unie van Waterschappen. Een van de concrete punten in dit IBP is de afspraak dat alle gemeenten uiterlijk in 2021 in de gemeenteraad een planning vaststellen voor de transitie van de gehele gebouwde omgeving naar aardgasvrij.

Regionaal

In het regeerakkoord wordt ook de aanzet gegeven tot regionale samenwerking bij het verduurzamen van de gebouwde omgeving. De gemeenten rondom Utrecht werken al goed samen in de U10. Speciaal voor de verduurzaming van de woningvoorraad is er een U-Thuis werkgroep opgericht in U10 verband. Aan de Regionale Energie Strategie (RES) wordt gewerkt in U16-verband, met onder meer de 16 aangesloten gemeenten. In deze regio wordt gewerkt aan kansen voor regionale samenwerking rondom de productie van duurzame elektriciteit en duurzame warmte.

Lokaal

We zien dat in Stichtse Vecht duurzaamheid steeds hoger op de agenda staat van inwoners, bedrijven en instellingen. Deels is dat een landelijke trend omdat duurzaamheid en

vooral de transitie naar een aardgasvrije gebouwde omgeving veel in het nieuws is. Daarnaast wordt de groeiende belangstelling voor duurzaamheid ook lokaal gestimuleerd, bijvoorbeeld door Duurzame Vecht, die goed bezochte bijeenkomsten organiseert over bijvoorbeeld warmtepompen, zonnepanelen en isolatie van woningen.

Een flink deel van de huizenbezitters ziet dat er veranderingen op til zijn en is in principe bereid om daaraan mee te werken. Dat zien we in onze gemeente bijvoorbeeld aan de groei van het aantal huizen met zonnepanelen. Tegelijkertijd hebben inwoners ook veel vragen, bijvoorbeeld over wat het betekent als er geen aardgas meer kan worden gebruikt in hun huis of wat te doen wanneer de HR-ketel vervangen moet worden. Als we lokaal draagvlak voor duurzaamheid willen versterken, dan moeten we niet alleen mensen enthousiasmeren. De gemeente moet inwoners en ondernemers ook in staat stellen om in actie te komen. Bijvoorbeeld door het geven van informatie of door het aanreiken van voorbeelden.

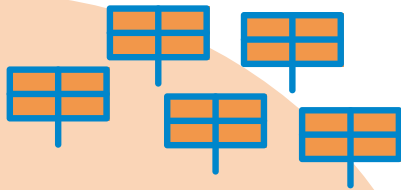
Kortom, duurzaamheid is 'hot' en het gevoel van urgentie stijgt snel. Ontwikkelingen, bijvoorbeeld rond het uitfasen van aardgas, gaan snel. Daarom is dit het goede moment om te starten met het uitzetten van een route naar een klimaatneutraal Stichtse Vecht.

Op dit moment zijn nog niet alle klimaatambities wettelijk vastgelegd, maar we zien dat het kabinet serieus is en vol overtuiging inzet op klimaat en aardgasvrij. Een belangrijke

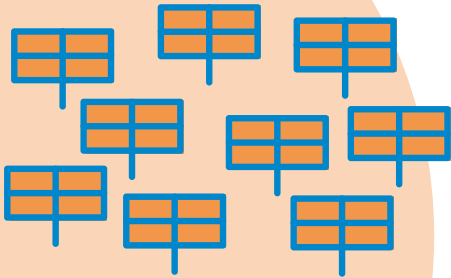
Aantal zonnepanelen in Stichtse Vecht

bron Stichtse Vecht, afdeling I&A

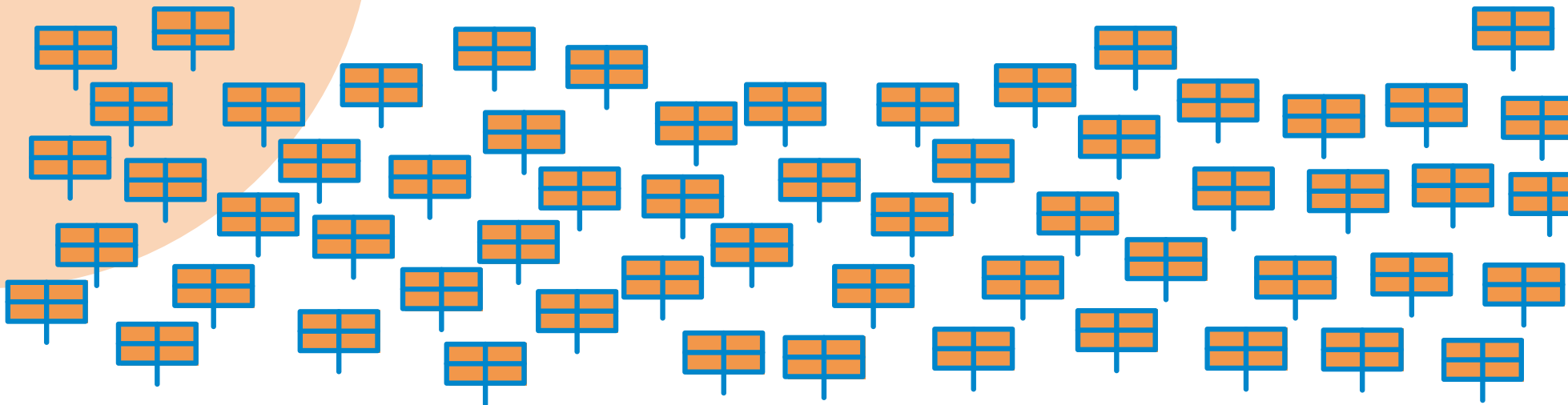
2010
950
panelen

2014
8.205
panelen

2017
18.853
panelen

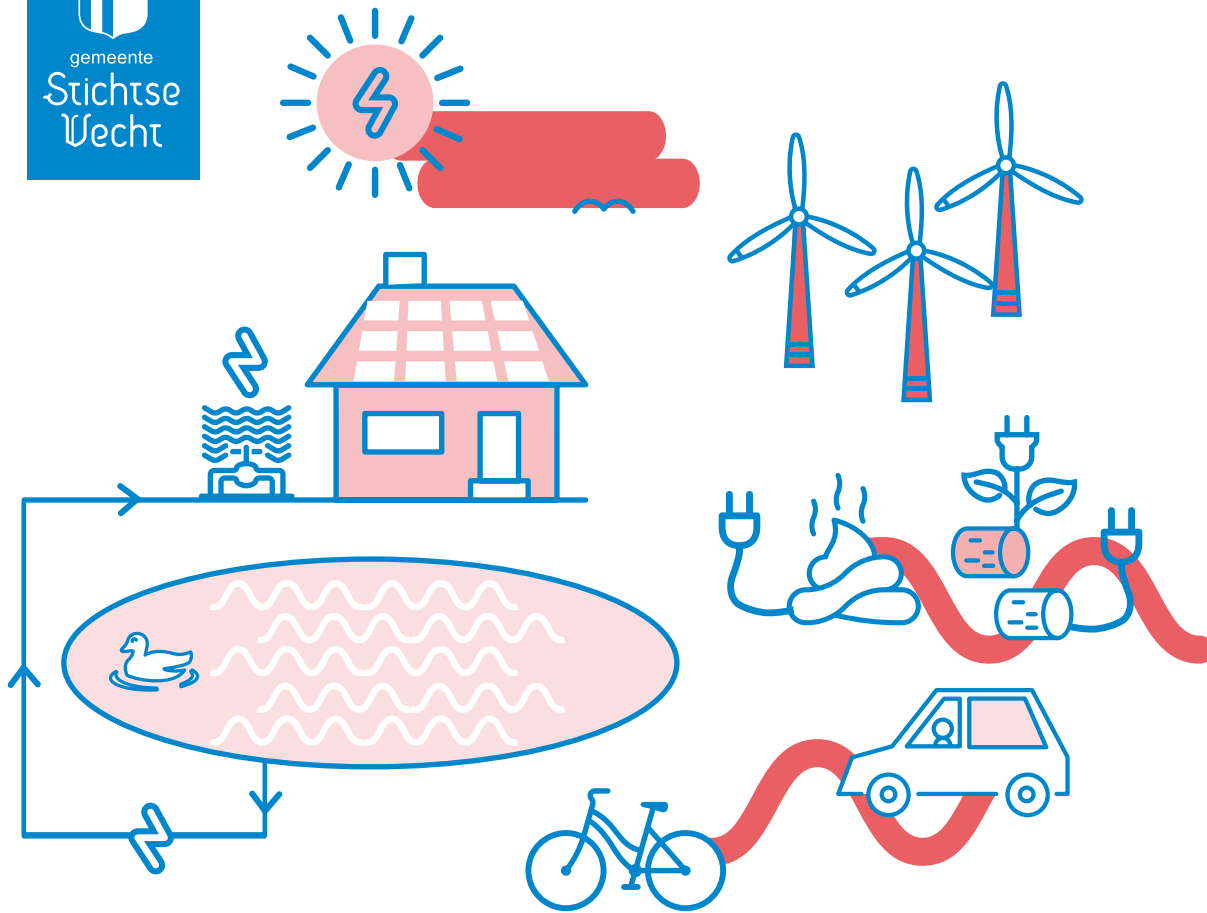

stap in het klimaatakkoord is gezet. Het klimaatakkoord is in juni vastgesteld en zal in 2019 ondertekend gaan worden. Een concrete uitwerking van in bijvoorbeeld wetgeving en toekenning van middelen zal nog moeten volgen. De gemeente Stichtse Vecht gaat niet wachten op wetgeving. We weten dat er afspraken over duurzame energie aankomen, dus gaan we nu al nadenken over wat dat voor ons betekent en wat wij als gemeente kunnen bijdragen. We weten dat de gebouwde omgeving aardgasvrij moet worden en om onze inwoners en bedrijven zoveel mogelijk tijd te geven om daar op in te spelen, beginnen we nu al met de voorbereidingen.

Het isoleren van woningen hoeft niet te wachten tot de gaskraan dicht gaat. Vaak is isolatie nu al rendabel en dan is het verstandig nu al te beginnen. Zeker bij een verbouwing of bij onderhoud van een woning, is het verbeteren van de isolatie van vloer, gevel of dak kosteneffectief. Zonnepanelen zijn in de afgelopen jaren goedkoper geworden en de rendementen van warmtepompen stijgen.

We zien ook dat er succesvolle concepten zijn ontwikkeld om bestaande woningen op een betaalbare manier te renoveren en te verduurzamen. Ook op het gebied van financiering wordt gewerkt aan nieuwe manieren om duurzaamheid binnen bereik van meer bedrijven en particulieren te brengen. Technologische ontwikkelingen gaan niet alleen over nieuwe technische doorbraken. Het gaat er ook om dat allerlei ontwikkelingen op verschillende terreinen bij elkaar komen en elkaar versterken.

En dan kan het snel gaan. Nog niet zo lang geleden was het bijzonder om zonnepanelen op je dak te plaatsen. En nu zien we dat het aantal woningen met zonnepanelen ook in Stichtse Vecht snel stijgt. Als er rondom aardgasvrij een soortgelijke ontwikkeling op gang komt, dan komt de doelstelling Klimaatneutraal in 2030 binnen handbereik. Maar dergelijke ontwikkelingen gaan niet vanzelf. Die komen tot stand doordat allerlei partijen hard werken. De gemeente Stichtse Vecht wil daaraan bijdragen.

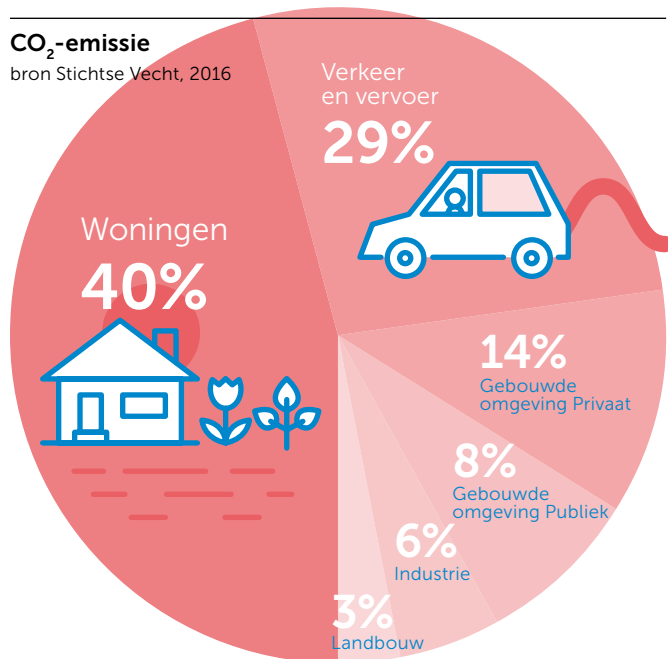

De opgave

De opgave

Om te kunnen voldoen aan de afspraken uit het Klimaatakkoord moet Stichtse Vecht haar CO₂-uitstoot drastisch verlagen. Energieverbruik is de grootste bron van CO₂. Daarom richt de gemeente zich op energiebesparing om het verbruik terug te dringen én op het duurzaam opwekken van het resterende energieverbruik. Hiermee geven wij invulling aan onze ambitie om in 2030 klimaatneutraal te zijn.

CO₂-emissie
bron Stichtse Vecht, 2016

In dit hoofdstuk schetsen we de opgave waarvoor we staan. Dit hoofdstuk is gebaseerd op een externe, onafhankelijke doorrekening door Berenschot van de opgave om in 2030 klimaatneutraal te zijn.

Huidige CO₂-uitstoot

Op dit moment wordt er op het grondgebied van de gemeente Stichtse Vecht circa 273.000 ton CO₂ uitgestoten. Bijna tweederde (62%) van de CO₂-emissie wordt veroorzaakt door de gebouwde omgeving, waaronder woningen (40%), commerciële dienstverlening (14%) en publieke dienstverlening (8%) vallen. 29% van de CO₂-uitstoot komt van verkeer en vervoer. De snelwegen en het kanaal in de gemeente zijn in deze verdeling niet meegenomen omdat de gemeente lastig beleid kan vormen op dit nationale mobiliteitsvraagstuk

Onze opgave

We onderschrijven de landelijke doelstelling uit het Klimaatakkoord van tenminste 49% CO₂-vermindering in 2030 ten opzichte van 1990 en tenminste 80-95% CO₂-vermindering in 2050. Hiervoor dient in 2030 in totaal 84 TWh gerealiseerd te worden, waarvan 42 TWh op land. Met de U16 werken wij via de Regionale Energie Strategie (RES) samen om als regio hieraan onze bijdrage te leveren. Op basis van een landelijke verdeling gaat de RES ervan uit dat ongeveer 1 TWh aan op te wekken energie gerealiseerd dient te worden binnen de regio U16, om zo in 2030 ten minste 49% aan CO₂-reductie gerealiseerd te hebben.

Stichtse Vecht heeft als ambitie in 2030 klimaatneutraal te zijn. Stichtse Vecht legt daartoe haar focus op het duurzaam opwekken van alle benodigde energie op eigen grondgebied.

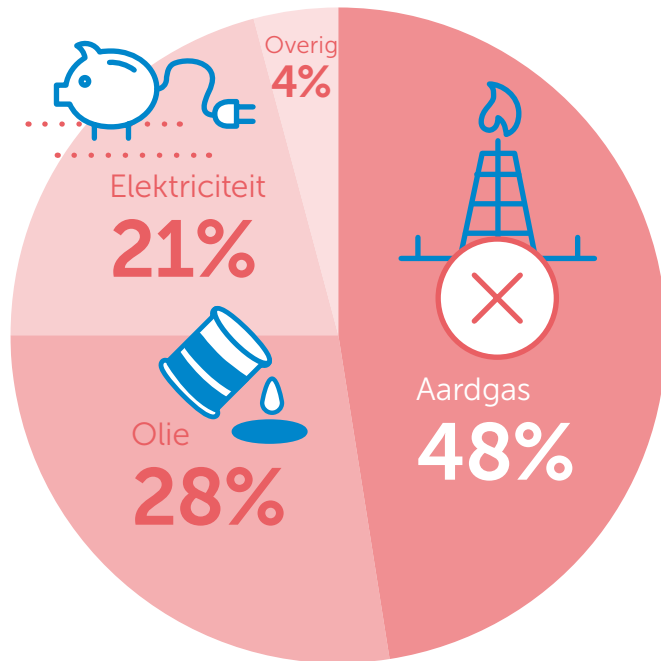
Stichtse Vecht gaat ervan uit dat 10% van de RES-opgave (0,1 TWh) op eigen grondgebied dient te worden gerealiseerd. Omdat de ambitie van Stichtse Vecht uit het Collegewerkprogramma hoger ligt dan die van de RES, streven wij naar de realisatie van 0,2 TWh voor 2030.

Hoe worden we klimaatneutraal?

Om te voldoen aan de afspraken uit het Klimaatakkoord, richt Stichtse Vecht zich de komende jaren op haar energieverbruik, omdat dit de grootste bron van CO₂-uitstoot is. Dit houdt in dat er ingezet wordt op energiebesparing én op het duurzaam opwekken van energie. Als we evenveel duurzame energie opwekken als er wordt gebruikt, spreken we van klimaatneutraal. Welke route moeten wij volgen om dit in 2030 te zijn?

Om deze vraag te beantwoorden, en vooral om een beter beeld te krijgen van de mogelijke oplossingen en de bijbehorende kosten, is bureau Berenschot gevraagd om een financiële doorrekening te maken van de mogelijke routes naar klimaatneutraal in 2030. Conform de definitie uit de Voorjaarsnota 2016 en het Collegewerkprogramma is Berenschot ervan uitgegaan dat:

Huidig energieverbruik per energiedrager

'Alle benodigde energie in Stichtse Vecht op het grondgebied van de gemeente duurzaam moet worden opgewekt.'

Berenschot heeft drie scenario's met elkaar vergeleken aan de hand van verschillende variabelen. Allereerst is de energievraag voor 2030 in kaart gebracht op basis van een rekenmodel. Dit model doet verschillende cijfermatige aannames met een vooruitblik naar 2030. Mogelijk valt de realiteit beter of slechter uit maar de prognose is op basis van de huidige ontwikkelingen realistisch onderbouwd.

Vervolgens zijn per scenario de verschillende mogelijkheden op het gebied van energiebesparing en -opwekking uitgewerkt. Hierbij moet gedacht worden aan variaties tussen verwarmingstechnologieën, isolatiemaatregelen, aantallen zonnepanelen op daken en het aanleggen van een warmtenet d.m.v. geothermie. Ook zijn de ruimtelijke gevolgen gevisualiseerd van de plaatsing van windmolens of zonnevelden. Ten slotte is inzichtelijk gemaakt wat de investeringen en jaarlijkse kosten per scenario bedragen. Weliswaar zijn dit berekeningen op hoofdlijnen, maar zij illustreren wel de omvang van onze opgave en helpen ons om een richting te bepalen om een klimaatneutrale gemeente te worden.

De resultaten

Bij ieder scenario van Berenschot leiden de beschreven maatregelen tot het worden van een klimaatneutrale gemeente met een fors lagere energiebehoefte en een stijging van de opwekking van duurzame energie.

Echter, om in 2030 volledig klimaatneutraal te zijn is het volgens Berenschot nodig om met behulp van windmolens

of zonnevelden extra duurzame energie te produceren. Ter illustratie: voor het tweede scenario uit het rapport Berenschot zou het hierbij gaan om het equivalent van 28 windmolens of 310 ha aan zonnevelden.

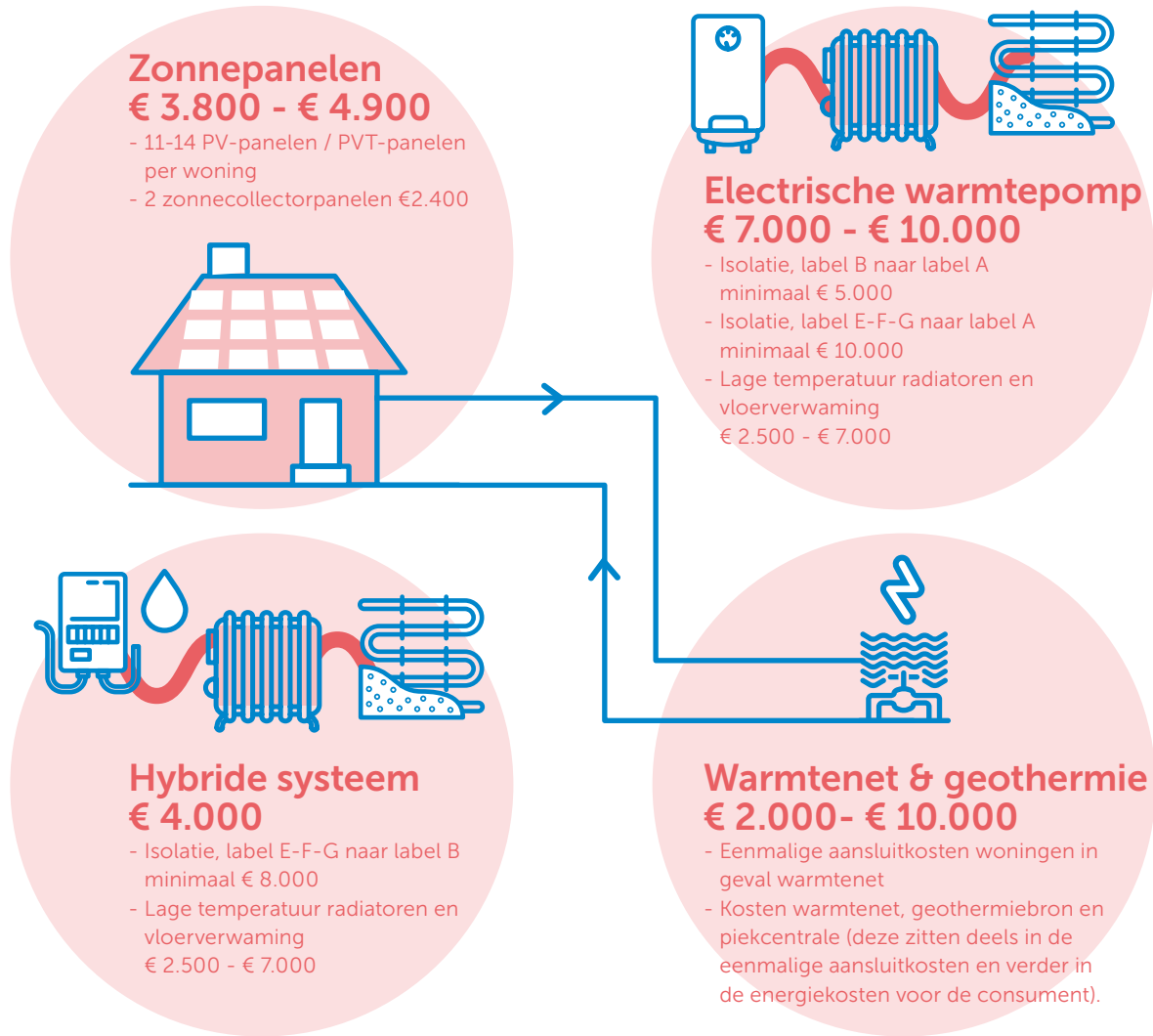
Berenschot heeft voor deze berekeningen een prognose gemaakt die illustreert dat de energietransitie in de toekomst ook kan leiden tot een toename van het energieverbruik. Wij realiseren ons dat dit een prognose is en dat de toekomst niet in beton gegoten ligt. Technologische en bestuurlijke ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid volgen elkaar immers snel op. Wij betreden deze cijfers daarom met enige voorzichtigheid maar realiseren ons tegelijkertijd dat Berenschot laat zien dat onze verduurzamingsopgave omvangrijk is. We blijven onze ambitie om klimaatneutraal te worden onderschrijven, en kijken stapsgewijs hoe we dit op een verstandige manier kunnen realiseren.

Ook is er bij alle onderzochte scenario's nog sprake van CO₂-uitstoot. Zo zijn er in 2030 nog steeds auto's op benzine en wordt een deel van de woningen nog steeds met aardgas verwarmd. Maar die CO₂-uitstoot wordt wel gecompenseerd door extra duurzame energieopwekking.

De route naar 2030

De benodigde investeringen om in 2030 klimaatneutraal te worden zijn financieel fors en hebben ruimtelijke impact. Zo zit er een prijskaartje aan de verduurzaming van onze woningen en gebouwen en heeft het plaatsen van windturbines of zonnevelden gevolgen voor de beleving en het gebruik van ons landschap.

Kosten verduurzaming van een gemiddelde woning

‘Om een klimaatneutrale gemeente te worden moeten weloverwogen keuzes gemaakt worden, waarbij ambitie en gezond verstand hand in hand gaan.’

De keuzes die wij maken dienen haalbaar, betaalbaar en uitvoerbaar te zijn. Deze Routekaart is hiervoor de aanzet. Voor de eerste keer is in kaart gebracht wat deze uitdaging betekent voor Stichtse Vecht. De Routekaart geeft daarbij letterlijk de richting aan. Onderweg maken wij verstandige keuzes die in balans zijn met wat realistisch is qua uitvoerbaarheid en de investeringen die wij vragen van onze inwoners en ondernemers. Ondertussen blijven wij intensief samenwerken met de Provincie, de waterschappen, de gemeentes in de regio (U16), inwoners, bedrijven en instellingen.

Belangrijk is daarom ook om op basis van de Routekaart met al deze groepen in gesprek te blijven. We willen iedereen meenemen op de route naar een duurzame gemeente. Daarbij zijn we ook afhankelijk van ontwikkelingen buiten onze gemeente. Zoals bijvoorbeeld de concrete maatregelen die de Rijksoverheid en de provincie voortvloeiend uit het klimaatakkoord gaan nemen.

De strategie

Aansluiting op de RES

Om onze ambitie op het gebied van duurzaamheid te kunnen realiseren, is allereerst nauwe samenwerking met de U16-regio van groot belang. In deze regio werken wij samen met andere gemeenten, de provincie en waterschappen. Deze samenwerking krijgt vorm in de Regionale Energie Strategie (RES). Wij onderschrijven de doelstelling van de RES om als regio bij te dragen aan de reductie van

de CO₂-uitstoot. In lijn met het Nationale Klimaatakkoord focust de RES zich in de beginfase op:

- een regionale strategie voor duurzame elektriciteit;
- een regionale strategie voor duurzame warmte en;
- de verbinding tussen de Regionale Strategie Warmte en de Regionale Strategie Elektriciteit.

Verder wilt de RES ook sterk bijdragen aan het verkleinen van de opgave voor de regio op de lange termijn door in te zetten op het verminderen van de energievraag (bijvoorbeeld door te isoleren).

Onze rol

Als gemeente ondersteunen wij de energietransitie via een regisserende en verbindende rol. Dat houdt in dat wij de juiste ondersteuning bieden aan onze inwoners om met duurzame energieopwekking aan de gang te gaan en creëren we de goede randvoorwaarden voor de markt om met kansrijke duurzaamheidsprojecten te komen. Waar mogelijk stimuleren we ook de samenwerking tussen partijen. Daarnaast passen we regelgeving aan. Op regionaal niveau vervullen wij deze rol in de RES.

Energiebesparing

Het besparen van energie is de belangrijkste stap naar klimaatneutraal. De helft van onze ambitie kan worden bereikt met energiebesparing en de inzet van warmtepompen. Met name in de gebouwde omgeving is het effect van energiebesparing groot. Op basis van prognoses verwachten wij dat in de mobiliteit energie bespaard wordt doordat een deel van het vervoer in 2030 elektrisch rijdt en daarmee efficiënter wordt.

In de landbouw en industrie kan energiebesparing vooral gerealiseerd worden via de normale vervangingsinvesteringen en doordat bedrijven via wetgeving gestimuleerd worden om rendabele maatregelen te nemen.

Duurzame energieopwekking

Het aanleggen van een warmtenet is een effectieve manier op een grote schaal duurzame energie te leveren aan woningen en bedrijven. Het hebben van een warmtenet zorgt ervoor dat het niet nodig is om alle woningen verregaand te isoleren. Woningen die worden aangesloten op een warmtenet kunnen doorgaans volstaan met isolatie tot label C of D. Woningen die met elektrische of hybride warmtepompen worden verwarmd dienen wel verder te worden geïsoleerd tot minimaal label B.

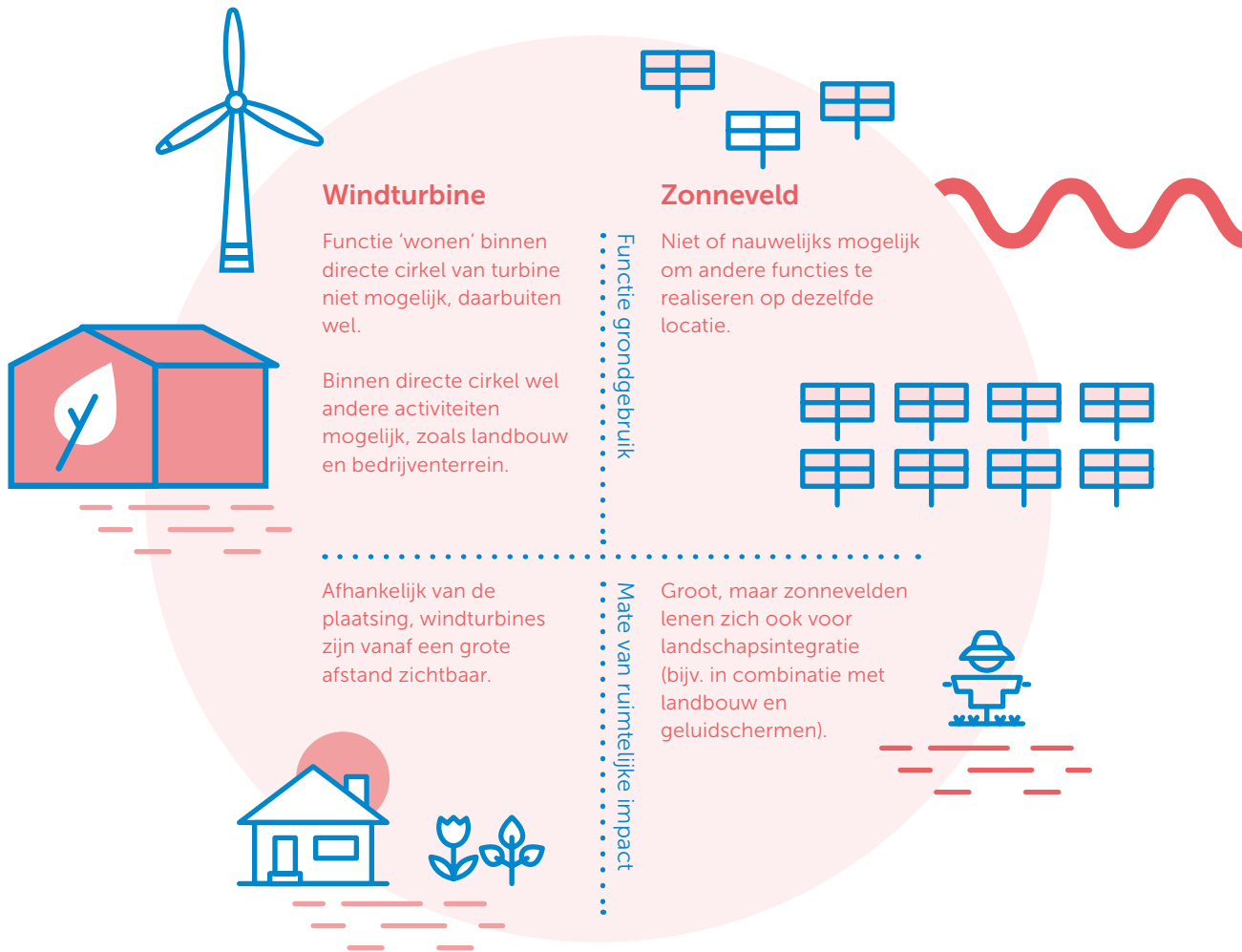
Binnen de RES is de aanleg van een warmtenet aangemerkt als kansrijke optie voor duurzame energieopwekking. Momenteel lopen er in Nederland verschillende geothermieprojecten, waarbij warmtelevering gaat plaatsvinden aan woningen. Nader onderzoek moet uitwijzen of en hoe deze techniek in onze regio vorm kan krijgen.

Het plaatsen van zonnepanelen is een tweede initiatief dat bijdraagt aan significante duurzame energieopwekking. Wij stimuleren de plaatsing van zonnepanelen op alle daarvoor geschikte daken en bieden ondersteuning aan onze inwoners en bedrijven door tijdig en volledig te informeren over de mogelijkheden die er zijn om woningen gebouwen te verduurzamen. Daarnaast zijn grote openbare ruimtes geschikt of geschikt te maken.

Wat is een warmtenet?

Een warmtenet staat ook wel bekend als stadsverwarming of blokverwarming. Het is een soort CV-installatie in het groot. Je hebt ergens in de wijk een centrale 'ketel' (een warmtebron). Met buizen gaat het warme water naar de huizen. Via een speciaal kastje (warmtewisselaar) kun je de warmte gebruiken voor verwarming en warm water. Het afgekoelde water gaat terug naar de 'ketel', die het weer opwarmt. In duurzame warmtenetten wordt aardwarmte, warmte uit oppervlaktewater of restwarmte gebruikt. In het gekozen scenario voor Stichtse Vecht gaan we uit van een warmtenet op aardwarmte, oftewel geothermie (Bron: www.milieucentraal.nl).

(On)mogelijkheden rondom het grondgebruik en de mate van ruimtelijke impact

Zonnevelden en windmolens

Om in 2030 volledig klimaatneutraal te zijn is het ook nodig om met behulp van windmolens of zonnevelden extra duurzame energie te produceren. De conclusie is dat het technisch mogelijk is om deze opgave op het grondgebied van de gemeente Stichtse Vecht te realiseren, maar hier zitten wel consequenties aan voor het grondgebruik. Hiernaast worden de (on)mogelijkheden rondom het grondgebruik en de mate van ruimtelijke impact van beide opties toegelicht.

Energiekosten

Op dit moment geven we gemeente breed ongeveer 48 miljoen euro per jaar uit aan energie. Deze kosten bestaan uit energiekosten (gas, elektriciteit en motorbrandstof) en vervangingsinvesteringen, bijvoorbeeld voor CV-ketels. Om klimaatneutraal te worden dient geïnvesteerd te worden in isolatie, warmtepompen, zonnepanelen en een warmtenet. Daar staat tegenover dat hierdoor minder energie hoeft te worden ingekocht. Wanneer deze investeringen worden verspreid over hun levensduur, worden de jaarlijkse energiekosten hoger.

De volgende kadertekst illustreert wat de investerings- en verduurzamingsmogelijkheden zijn van een gemiddelde woning in onze gemeente. De bedragen die hierbij vermeld staan zijn indicatief en verschillen in de praktijk per woning en leefsituatie. In deze berekening zijn de stijgingen van fossiele brandstof niet meegenomen.

Kosten per woning

In absolute termen is er per woning een forse investering benodigd om deze volledig te verduurzamen. De staat van de woning en de bouwperiode zijn bepalend voor de omvang van deze investering. Stichtse Vecht heeft bijvoorbeeld veel historische panden en juist dat erfgoed is lastig te verduurzamen. Ook voor deze woningen dient een oplossing te worden geboden.

De gemeente kan en gaat inwoners niet verplichten om in zeer korte tijd hun woningen volledig te verduurzamen. Wel benoemen wij de mogelijkheden die er zijn om dit uiteindelijk te kunnen realiseren.

Deze mogelijkheden zijn als volgt:

- de plaatsing van zonnepanelen en -collectoren;
- en investeringen op het gebied van verwarming en isolatie.

Veel daken in onze gemeente zijn geschikt voor de aanleg van zonnepanelen en zonnecollectoren. Als een gemiddeld dak maximaal wordt benut voor de plaatsing van zonnepanelen en -collectoren, vraagt dat een investering van € 6.200 tot 7.300 per woning. De kosten voor het duurzaam verwarmen van een woning lopen meer uiteen. De benodigde investeringen zijn het laagst voor een warmtenet, maar kunnen in het geval van een elektrische warmtepomp oplopen tot € 27.000 of zelfs hoger voor oudere, lastig te isoleren woningen.

Er zijn drie hoofdopties om woningen te voorzien van duurzame verwarming. De elektrische warmtepomp die omgevingswarmte uit lucht, bodem of water haalt is een individuele oplossing. Omdat een warmtepomp lage temperatuurwarmte levert, moet de warmteafgifte worden verbeterd met speciale radiatoren of waar mogelijk via vloerverwarming. Ook moet de woning goed geïsoleerd zijn, anders wordt het lastig met lage temperatuurwarmte de woning comfortabel te verwarmen.

Een hybride systeem is een combinatie van een warmtepomp met een ketel. In de koudste perioden van het jaar springt de ketel bij om de woning te verwarmen. Dat betekent dat een woning met een hybride systeem in in eerste instantie kan volstaan met minder isolatie. Uiteindelijk is een hybride systeem een tussenoplossing op weg naar aardgasvrij.

Een warmtenet met hogere temperaturen kan met name voor oudere lastig te isoleren woningen een oplossing zijn. In theorie is het mogelijk om een warmtenet op verschillende manieren te voeden. Er kan worden aangesloten op het warmtenet in Utrecht, het is mogelijk om warmte met biomassa op te wekken of wellicht is geothermie een oplossing. Een warmtenet dat hoge temperatuurwarmte levert, net als de bestaande CV-ketel, vraagt veel minder aanpassingen in de woning. Maar warmtenetten vragen hoge investeringen en die zullen via de energierekening betaald moeten worden. Het is geen goedkope oplossing.

Goede communicatie

De investeringen om te komen tot een klimaatneutrale gemeente zijn fors. Dit betekent dat we onze aanpak op een zorgvuldige manier moeten communiceren naar de inwoners van de gemeente Stichtse Vecht. We willen eerst de instrumenten ontwikkelen en dan pas met de inwoners in gesprek gaan over hoe we het aan gaan pakken. In de aanpak van aardgasvrije wijken is het bijvoorbeeld belangrijk dat we zorgvuldig en tijdig communiceren en vooral dat we onze inwoners ondersteunen bij het maken van verstandige keuzes en ondersteunen met goede financieringsmogelijkheden. Ook de woningcorporaties hebben een belangrijke rol ten aanzien van de verduurzaming van onder andere de sociale woningbouw.

Wat gaan we doen?

Wat gaan we doen?

Om klimaatneutraal te zijn moeten we nog veel realiseren. We willen bewustwording bij inwoners en ondernemers vergroten en zorgen dat zij samen met de gemeente in beweging komen. Dit doen we door te werken aan zes pijlers. Deze pijlers zijn:

- Communicatie
- Wonen
- Werken
- Mobiliteit
- Grootschalige duurzame energie opwekking
- Gemeente als voorbeeld

Binnen deze pijlers werken we aan individuele, collectieve en innovatieve projecten. Projecten waarmee we meters kunnen maken en daadwerkelijk op grotere schaal de uitstoot van CO₂ kunnen verlagen. Daarbij blijft het belangrijk open te staan voor nieuwe ontwikkelingen. We volgen innovaties en starten met pilots om ervaring op te doen met nieuwe technieken. Daarnaast blijven we visie en beleid ontwikkelen en monitoren we de resultaten nauwgezet zodat we weten of we op koers liggen naar het einddoel: Klimaatneutraal in 2030.

De werkzaamheden richting klimaatneutraal 2030 zijn al begonnen. Hier gaan we mee door en we focussen onze activiteiten op de volgende zes pijlers: communicatie, wonen, werken, mobiliteit en gemeente als voorbeeld. Naast deze pijlers houden we ons integraal bezig met het volgen van innovaties en het monitoren van de voortgang richting klimaatneutraal 2030. In dit hoofdstuk worden de zes pijlers, volgen van innovatie en monitoring beschreven.

Pijler Communicatie

De activiteiten binnen deze pijler doelen op bewustwording bij inwoners en ondernemers en onderhouden van contacten, samenwerken met externe partijen en stakeholders en monitoring van de voortgang richting klimaatneutraal 2030.

Bewustwording

Voor de realisatie van Stichtse Vecht klimaatneutraal 2030 is inzet van de inwoners, ondernemers en gemeente

noodzakelijk. Na vaststelling van de Routekaart door de gemeenteraad, is het van belang om een communicatieplan op te stellen. Dit plan zal integraal door alle pijlers heen lopen. Bij de uitvoering van communicatie zetten we in op informeren over bekende CO₂-reducerende maatregelen en duurzame energie opwekking zoals isolatie en gebruik van zonnepanelen.

Contact met externe partijen

Om uitvoering te geven aan de Routekaart Klimaatneutraal 2030 werken we samen met veel partijen. Stichting Duurzame Vecht, Energiecoöperatie 2030.nu en de Ondernemersvereniging Stichtse Vecht zijn belangrijke partijen op lokaal niveau. Verder onderhouden we contacten met projectontwikkelaars, woningbouwcorporaties en partijen als LTO en Waternet. Regionale samenwerking neemt ook een belangrijke plaats in voor de inzet van de regio op het gebied van duurzame energie en de realisatie van een aardgasvrije gebouwde omgeving.

Monitoring

Het nauwgezet volgen van de activiteiten is belangrijk om tussentijds te bepalen of we op koers liggen om de doelstelling Klimaatneutraal in 2030 te behalen. Een belangrijke stap die we genomen hebben is het opzetten van een monitoringssysteem om de gemeentelijke klimaatvoetafdruk gedetailleerder vast te stellen. De klimaatvoetafdruk van het gemeentelijk grondgebied is de CO₂ uitstoot die ontstaat als gevolg van het energieverbruik binnen de gemeentegrenzen. Ook volgen we de

voortgang en de prestaties van duurzame projecten in de gemeente onder meer door in gesprek te gaan met initiatiefnemers zodat we een beter zicht krijgen op projecten die in de pijplijn zitten.

Pijler Wonen

Binnen de pijler Wonen houden we ons bezig met energiebesparing en duurzame opwek van energie bij woningen van inwoners, aardgasvrije wijken en het aanjagen van particuliere initiatieven.

Energiebesparing en duurzame opwek van energie Via het digitale energieloket www.jouwhuislimmer.nl informeren we bewoners over het verduurzamen van hun woning, denk aan isolatie, warmtepompen en zonnepanelen. Door bewoners via het energieloket direct in contact te brengen met aanbieders en installateurs wordt de stap van advies naar het nemen van maatregelen zo eenvoudig mogelijk gehouden. Ook kunnen particuliere woningeigenaren via het energieloket ondersteuning krijgen met een energiescan van hun woning.

Verenigingen van Eigenaren (VVE's) worden ondersteund met een cursus voor energiebesparing. Bij VvE's is het proces van energiebesparing complex doordat de belangen van veel bewoners meespelen en er sprake is van een bijzondere juridische situatie. Maar de grootschaligheid van de complexen biedt ook gunstige omstandigheden voor collectieve systemen.

Voor informatie en advies aan inwoners werken we nauw samen met de Stichting Duurzame Vecht. Binnen Duurzame Vecht werkt een grote groep energieambassadeurs. Zij adviseren woningeigenaren over

maatregelen voor hun woning en op informatieavonden kunnen bewoners meer leren over verschillende vormen van duurzame energiemaatregelen.

Juist omdat dit een essentiële rol is vinden we het belangrijk dat de kwaliteit van de energieambassadeurs gegarandeerd is. We stimuleren dat de ambassadeurs cursussen volgen en zullen met Duurzame Vecht erop toe zien dat de kwaliteit op orde blijft.

Aardgasvrije wijken

Vanuit het rijk bepaald moet Nederland in 2050 aardgasvrij zijn. De eerste stap is dat iedere gemeente in 2021 een plan heeft over het tempo waarin iedere wijk aardgasvrij zal worden. Belangrijk daarbij is dat we de bewoners van die wijken voldoende tijd geven om aanpassingen te realiseren. We zijn gestart met het voorbereiden van het plan aardgasvrij. Door dit plan snel voor elkaar te krijgen, maken we het

gemakkelijker voor inwoners, ondernemers en marktpartijen om de omslag naar een aardgasvrije gebouwde omgeving te maken. Onderdeel van dit plan is een pilotproject in Tienhoven naar de realisatie van een warmtenet.

Nieuwbouw

Vanaf 1 juli 2018 worden nieuwe woningen niet meer aangesloten op het aardgasnet. Dit is ook vastgelegd in het convenant dat de gemeente Stichtse Vecht samen met andere gemeenten, de provincie Utrecht en Stedin een convenant Aardgasvrije Nieuwbouw in 2018 heeft ondertekend. Landelijke wetgeving zorgt ervoor dat de nieuwbouw vanaf 2020 stappen naar energieneutraal zal zetten. In het kader van een klimaatneutrale gemeente streven we ernaar dat nieuwbouwwoningen net zoveel energie produceren als dat ze gebruiken (Nul op de Meter).

Planning aardgasvrij

Pijler Werken

Binnen deze pijler focussen we ons op energiebesparing en duurzame energie opwekking bij panden van ondernemers en het aanjagen van initiatieven van ondernemers. Belangrijke lokale partners zijn de Ondernemersvereniging Stichtse Vecht en de ECUB.

Energiebesparing en duurzame opwek van energie Eind 2020 moeten alle bedrijven voldoen aan de energiebesparingsverplichting uit de wet. Middelgrote en grote bedrijven zijn nu al verplicht om energiebesparende maatregelen te nemen vanuit milieuwetgeving. De Omgevingsdienst regio Utrecht geeft in haar milieucontroles en bedrijfsbezoeken structureel aandacht aan energie en waar nodig adviseren toezichthouders en adviseurs over energiebesparing. Energiebesparing is niet langer vrijblijvend. Per 1 juli 2019 zijn bedrijven verplicht om te rapporteren over hun energiegebruik en welke energiebesparingsmaatregelen ze al genomen hebben. Deze informatie zal ook gecontroleerd worden.

Als gemeente willen we ondernemers ondersteunen in de energietransitie. Dit doen we door het aanbieden van energiescans via het Energie Collectief Utrechtse Bedrijven (ECUB). Bovendien zetten we in op het informeren van ondernemers over bijvoorbeeld zonnepanelen op bedrijfsdaken en faciliteren we waar mogelijk duurzame initiatieven vanuit ondernemers.

Pijler Mobiliteit

Binnen deze pijler doelen we op energiebesparing en duurzame opwek energie in mobiliteit. De focus ligt op personenvervoer en transport. De gemeente speelt een rol

bij het aanjagen van elektrisch rijden en stimuleren van gebruik openbaar vervoer en de fiets.

Personenvervoer

Elektrisch rijden wordt gestimuleerd door het realiseren van een oplaadinfrastructuur voor elektrische auto's waarbij door de gehele gemeente extra laadpalen zullen worden geplaatst. Gewerkt wordt aan een concrete aanpak en kanskaart voor de realisatie van een openbaar laadinfrastructuurnetwerk in Stichtse Vecht. Daarnaast wordt energiezuinig rijden gestimuleerd door bijvoorbeeld het project Band op Spanning.

Transport

Binnen de transportsector willen we duurzame initiatieven stimuleren en faciliteren. In de toekomst zullen we daarom duurzame initiatieven in transport aanjagen. Denk hierbij aan de mogelijkheden voor rijden op waterstof of de ontwikkeling van een logistieke hub.

Pijler duurzame energie opwekking

Nieuwe ontwikkelingen zijn noodzakelijk voor het bereiken van de doelstelling klimaatneutraal in 2030. In de gemeente zal er grootschalige duurzame opwekking van energie georganiseerd worden. Op welke manier dit gaat gebeuren is nog niet duidelijk, bijvoorbeeld met behulp van wind energie, zonne-energie of aardwarmte. Wel weten we dat er ruimtelijk kansen liggen in de gemeente. Voor het maken van de juiste keuzes willen we inspiratie halen uit innovatieve projecten en nadrukkelijk samenwerken in de regio. Lokaal doen we nu al ervaring op met (pilots) van grootschalige duurzame energie opwekking. Een aantal voorbeelden:

Zonnevelden

Zonnevelden zijn een belangrijke optie in het traject om klimaatneutraal te worden. Om zonnevelden mogelijk te kunnen maken zal de gemeentelijke regelgeving (o.a. bestemmingsplannen) hierop aangepast moeten worden. Het concept beleidskader zonnevelden is gereed. Hierin is voor de hele gemeente in beeld wordt gebracht waar initiatieven voor zonnevelden al dan niet kansrijk zijn en welke voorwaarden van toepassing zijn. Naar verwachting wordt het beleidskader in het najaar van 2019 vastgesteld. Voor het opstellen van het beleidskader zijn gesprekken gevoerd met initiatiefnemers, omwonenden en andere partijen binnen de gemeente.

Daarnaast gaan we door met het stimuleren van zonne-energie op daken van bedrijven, sportclubs en scholen. Waar we het zelf in de hand hebben willen we stimuleren dat er prioriteit wordt gegeven aan PV op daken.

Thermische Energie uit Oppervlaktewater (TEO)

Technisch kan het, maar wat het effect zal zijn op onze kanalen, rivieren of plassen moeten we nog leren. Dit vraagt altijd om lokaal maatwerk en daar moet lokaal ervaring mee worden opgedaan. Daarom zullen we verschillende pilots opstarten.

Duurzame energie opwekking op landbouwbedrijven

We onderzoeken samen met de landbouwbedrijven en LTO Nederland wat de mogelijkheden zijn om duurzame energie op te wekken. We willen landbouwbedrijven stimuleren om hun daken beschikbaar te stellen voor zonnepanelen. Waar mogelijk willen we ook meewerken aan mestvergisting voor de productie van biogas.

Kansen voor duurzame warmte

Op dit moment wordt er op diverse plekken in de gemeente Stichtse Vecht gewerkt aan nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. We beschouwen deze plekken ook als proeftuinen om ervaringen op te doen met duurzame warmte. We zullen bijvoorbeeld werken aan duurzame warmte voor een nieuwe torenflat bij Bisonspoor of de sportvelden Zuilense Vecht. We hopen dat we deze ervaring kunnen gebruiken bij de invulling van de opgave om meer duurzame warmte te introduceren in bestaande gebouwen.

Zonnepanelen op geluidschermen

Het is mogelijk om zonnepanelen te realiseren op bestaande geluidschermen. In Nederland is dat nog niet gedaan. Deze optie kan vanwege de ligging langs verschillende snelwegen voor Stichtse Vecht belangrijk zijn.

Pijler Gemeente als voorbeeld

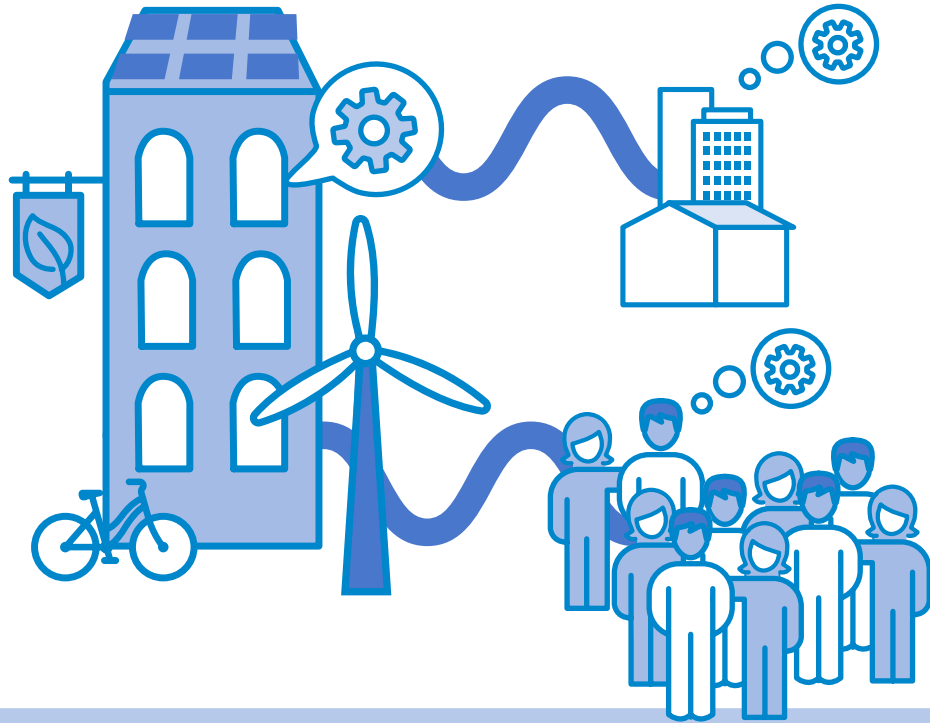
Als gemeente geven we zelf het goede voorbeeld. Binnen deze pijler doelen we op het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed. Maatschappelijke instellingen zoals scholen en sportverenigingen worden hier ook toe gerekend.

Gemeentelijke gebouwen

We willen dat de gemeentelijke gebouwen uiterlijk in 2022 klimaatneutraal zijn. De komende jaren blijven we werken aan het verduurzamen van het gemeentelijke gebouwenbestand. Daar hoort ook een 'schoon' gemeentelijke wagenpark bij. Concreet zijn we al begonnen met verduurzamen van sporthallen. De gemeente kan de komende jaren grote stappen zetten in energiebesparing.

Maatschappelijke instellingen

We motiveren maatschappelijke instellingen eveneens de nodige investeringen te doen. Daarnaast worden er in de regio afspraken gemaakt, zoals in de Green Deal 'op weg naar Duurzame Zorg'. Dat gaat over stimuleren van zorginstellingen om energiebesparende maatregelen te nemen. Ook Stichtse Vecht doet mee aan deze Green Deal en zal zorginstellingen faciliteren bij het nemen van concrete maatregelen. Dat doen we onder andere door het aanbieden van energiescans.

Hoe gaan we het doen?

Hoe gaan we het doen?

We gaan het samen doen. Klimaatneutraal worden is een grote ambitie die de gemeente niet alleen kan realiseren. Het is een opgave waarin we intensief moeten samenwerken met partijen uit de samenleving. Tijdens die tocht worden de rollen van de verschillende partijen en de rol van de gemeente onderzocht. Zo komen we samen tot een route waarin de stappen worden benoemd die nodig zijn om in 2030 klimaatneutraal te zijn.

Wie zijn die partijen?

Iedereen in de gemeente is betrokken bij deze opgave. Inwoners moeten uiteindelijk de transitie gaan doormaken in de woning en in het gedrag. Maar ook bedrijven en instellingen hebben deze verantwoordelijkheid. De gemeente wil hierbij graag ondersteunen, en de mensen bij elkaar brengen. Dit hoofdstuk maakt duidelijk dat de inwoners van Stichtse Vecht al begonnen zijn, dat de gemeente graag haar rol pakt en dat er nog veel kansen liggen voor samenwerking en actie, nu en in de toekomst.

Initiatief nemende partijen

Er gebeurt al veel in en rondom Stichtse Vecht. Initiatieven als Stichting Duurzame Vecht en Energiecoöperatie 2030 nu zetten zich met veel energie in voor een duurzame leefomgeving. Energiecoöperatie 2030.nu werkt momenteel aan de realisatie van zonneprojecten. Stichting Duurzame Vecht inspireert op informatieavonden, de ambassadeurs geven energieadviezen aan huis en stimuleren bewoners om hun eigen hernieuwbare energie op te wekken. De stichting ondersteunt daarnaast bewonersinitiatieven op het gebied van duurzaamheid in de volle breedte, dus niet alleen energie maar ook circulaire economie en fairtrade inkoop.

De woningbouwcorporaties hebben een belangrijke dubbele rol in de energietransitie. Natuurlijk hebben ze een belangrijke rol bij het verduurzamen van hun woningbezit. In de gemeente zijn Portaal, Woningbouwvereniging Vecht en Omstreken, WUTA, Woningstichting Kockengen en

Habion actief. De gemeente heeft prestatieafspraken gemaakt: De woningbouwcorporaties stellen zichzelf als doel om in 2050 volledig CO₂ neutraal te zijn. Portaal heeft hiervoor al een plan van aanpak gemaakt.

De corporaties staan dicht bij hun huurders, en zijn daardoor goed in staat hen te bereiken en aan te zetten tot energiebesparing. Met de Energiebox hebben we nu een goede praktische samenwerking gevonden met de corporaties. In de toekomst willen we dat samen verder uitbouwen, onder meer in relatie tot de nieuwe gemeentelijke woonvisie.

In de benadering van bedrijven werken we samen met lokale bedrijvenverenigingen zoals de Ondernemersvereniging Stichtse Vecht, de ECUB en voor de landsbouwsector met LTO Nederland.

Samen naar aardgasvrij

Als netbeheerder is Stedin nauw betrokken bij de opgave die er ligt voor een aardgasvrije toekomst. Onder andere Stedin, gemeenten en de Unie van Waterschappen werken samen aan het realiseren van plannen voor een aardgasvrije gebouwde omgeving. De Unie van Waterschappen onderzoekt in samenwerking met onder andere Stedin mogelijkheden voor het gebruik van thermische energie uit oppervlaktewater (TEO). Dit kan een bron zijn voor duurzame verwarming (en koeling) van gebouwen en kan daarmee aardgas vervangen.

Regionale samenwerking gemeenten

Tussen de gemeenten binnen de regio wordt kennis gedeeld, projecten samen opgepakt om zo een efficiëntere transitie mogelijk te maken. We staan namelijk allemaal voor dezelfde opgave. De gemeenten rondom de stad Utrecht hebben zich verbonden in U10 verband. Vanuit dit samenwerkingsverband loopt op dit moment een aantal projecten op het gebied van duurzaamheid zoals www.jouwhuislimmer.nl. De samenwerking met andere gemeenten en het delen van ervaringen zorgt ervoor dat we allemaal efficiënter werken.

We werken ook samen in de Regionale Energie Strategie (RES). De 16 betrokken gemeenten uit de regio onderzoeken op welke onderwerpen er meerwaarde is voor samenwerking.

De Regionale Energie Strategie is ook een regionale vertaling van de nationale afspraken van het klimaat-akkoord. Daarbij ligt de nadruk op duurzame energie-productie en voor het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. De Regionale Energie Strategie (RES) gaat dus niet alleen over windturbines en zonnevelden. Het voorbereiden van de regio op een aardgasvrije toekomst, door woningen te isoleren en door in te zetten op duurzame warmte is net zo belangrijk.

In 2019 zal de regio moeten aangeven hoe ze de landelijke doelstellingen concreet willen vertalen naar de regio. Stichtse Vecht heeft de ambitie om al in 2030 klimaat-neutraal te zijn. Landelijk is deze ambitie gesteld op 2050, wat zijn doorvertaling krijgt in de RES. De gemeentelijk ambitie onderschrijft hiermee de opgave uit de RES.

Rolgemeente

Zoals eerder gesteld kan de gemeente deze transitie zeker niet alleen voor elkaar krijgen. De samenwerking met alle partijen in Stichtse Vecht en in de regio is daarvoor noodzakelijk.

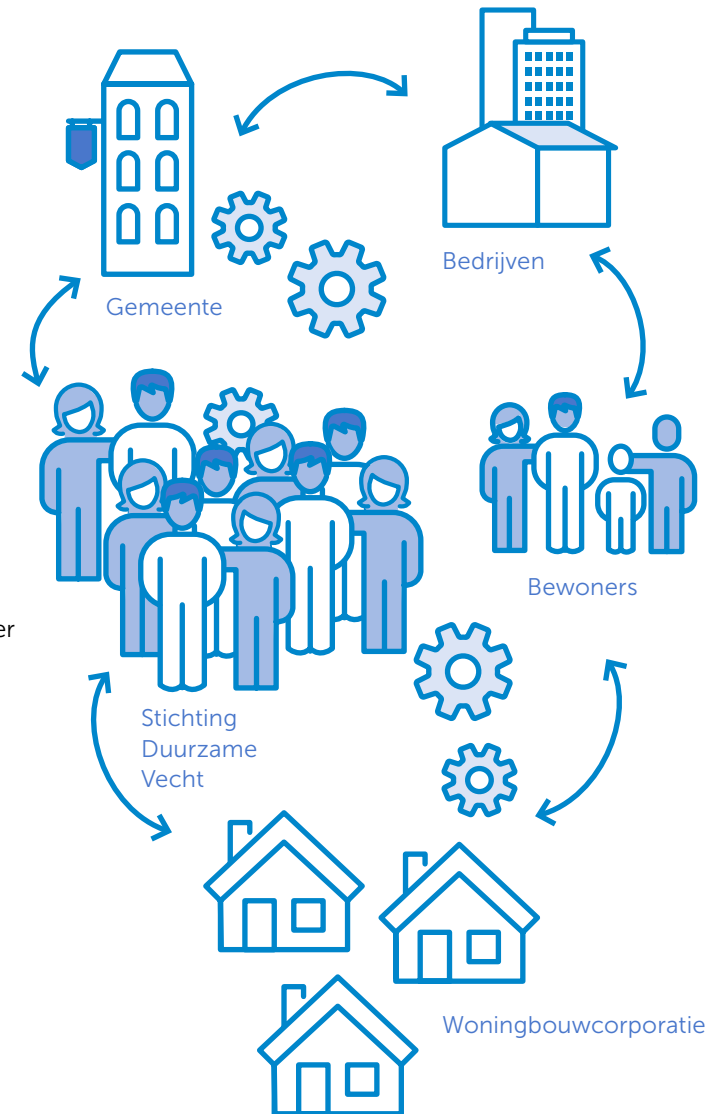
De gemeente heeft een regierol bij het realiseren van een aardgasvrije gebouwde omgeving. Samen met de regio gemeenten hebben we de regie over de opwekking van duurzame elektriciteit op land. Het is de kunst om die regierol zo in te vullen dat marktpartijen hun rol kunnen vervullen. Dat doen we onder meer via het ruimtelijk beleid. Via de omgevingsvisie en bestemmingsplannen creëren we kansen voor duurzame energieopwekking. Uiteindelijk is het aan de markt om dat met projecten in te vullen.

Waar nodig is de gemeente faciliterend. We willen de energietransitie ondersteunen, waar nodig de voortgang bewaken en de samenwerking tussen partijen stimuleren. Zo geven we initiatieven praktische ondersteuning wanneer concrete activiteiten eraan bij dragen dat meer inwoners, bedrijven en instellingen actief betrokken worden bij het duurzaamheidsbeleid. Vanaf 2019 hebben we hiervoor extra middelen gereserveerd.

Gemeentelijke organisatie

In de gemeentelijk organisatie wordt gewerkt in een kernteam duurzaamheid. Het kernteam heeft de leiding over het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving in Stichtse Vecht en bewaakt het bereiken van de doelstellingen. Twee jaarlijks zal de planning worden geëvalueerd en waar nodig worden bijgesteld.

Spelers in het Vechts energie akkoord

Het beleid om de gemeente klimaatneutraal te maken raakt aan heel veel andere activiteiten van de gemeente. Het meest duidelijk is dat voor onderwerpen als klimaatadaptatie en circulaire economie die ook onder de beleidsfamilie duurzaam vallen. Maar ook op een praktisch niveau bestaan er duidelijke verbanden. Zo is het logisch dat het beheer van de openbare ruimte invloed zal hebben op het aardgasvrij maken van de gemeente. Als het nodig is om de energienetwerken in een buurt aan te passen, combineren we die werkzaamheden het liefst met andere werkzaamheden aan de weg of het riool. Voor openbare verlichting is het al standaard dat we aan LED denken.

Omgekeerd is het ook zo dat als er plannen zijn bijvoorbeeld om een deel van het riool te vervangen, dat we ook nadenken of we het riool als bron van warmte kunnen gebruiken om woningen te verwarmen. We zien nu al dat op diverse plaatsen in de gemeentelijke organisatie die onderlinge verbanden worden gelegd en we zijn positief over de onderlinge samenwerking. Ook voor het klimaatneutraal maken van de gemeentelijke organisatie krijgt de taskforce een centrale rol.

Belangrijk is ook dat het duurzame beleid is vastgelegd in andere gemeentelijke beleidsnota's, zoals de gemeentelijke Woonvisie, waarin onze ambities rond klimaatneutraal en aardgasvrij conform de uitgangspunten uit de Routekaart verankerd worden. Daarnaast zal een ruimtelijke vertaling van de duurzaamheidsambities worden vastgelegd in de Omgevingswet die vanaf 2021 zal gelden. Ruimte voor duurzame energie en de ruimtelijke vertaling een aardgasvrije gebouwde omgeving worden vastgelegd in de omgevingsvisie.

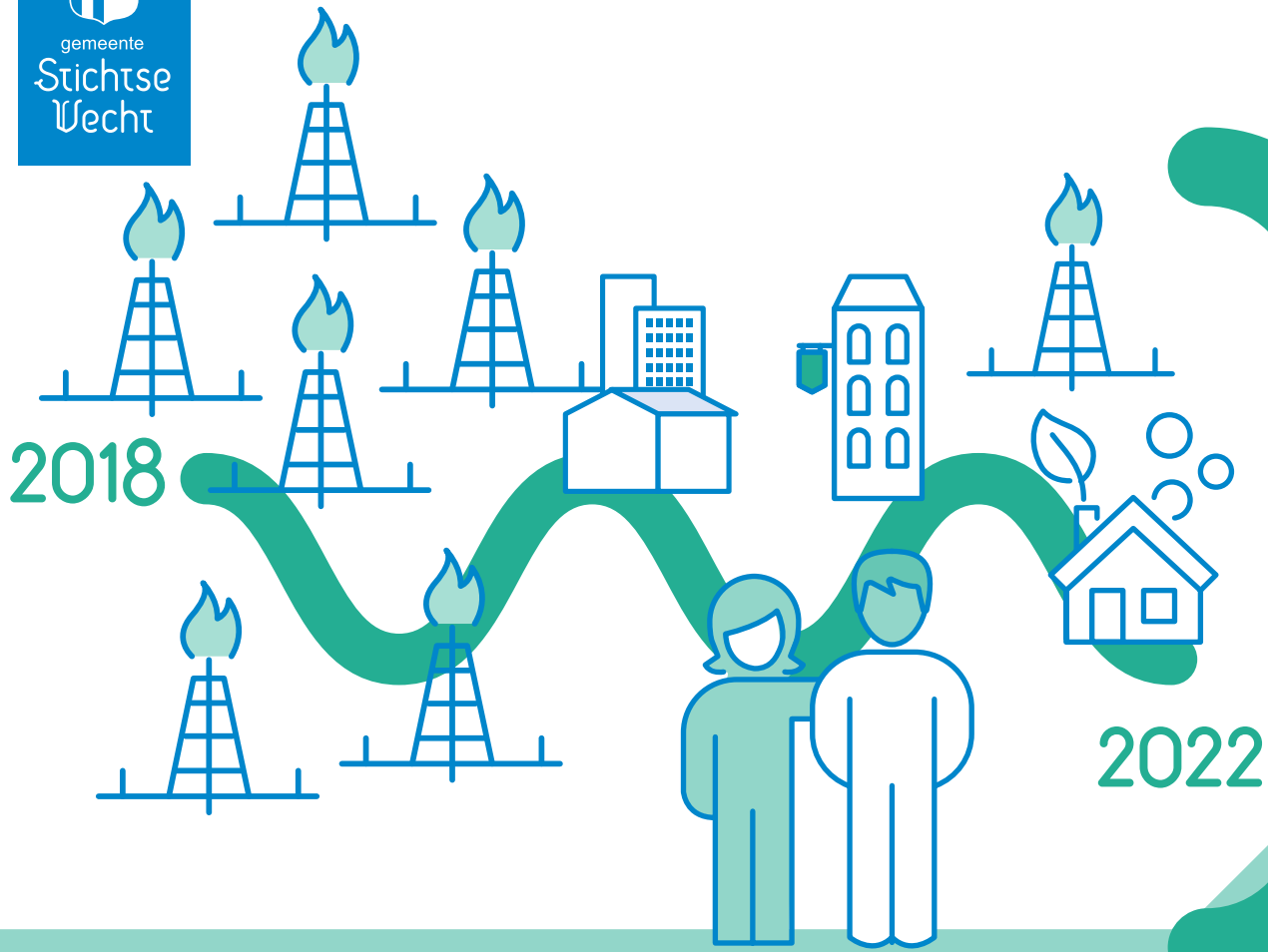
Het kernteam duurzaamheid heeft een coördinerende rol voor het thema duurzaamheid binnen de gemeentelijke organisatie. De link tussen het Ruimtelijke Beleid en Duurzaamheid zal worden versterkt.

Instrumenten

De gemeente heeft beperkte middelen, maar wil wel werken aan instrumenten die duurzame projecten stimuleren. Daarbij denken we aan het 'vergroenen' van de bouwleges voor hernieuwbare energie. Voor een bouwwerk zijn de leges een percentage van de bouwsom. Omdat duurzame energie hoge investeringen vraagt leidt dit tot hoge bouwleges. Voor bijvoorbeeld zonnepanelen staan de leges dan niet meer in verhouding tot de inspanning die de gemeente moet leveren om de vergoeding correct te verlenen. Tegelijkertijd weten we dat duurzame projecten vaak met smalle marges werken. Het verlagen van de bouwleges is een van de dingen die de gemeente concreet kan doen om de businesscase te verbeteren.

Daarnaast jagen de gemeente projecten en initiatieven van bewoners, bedrijven en instellingen aan. Dat kunnen we doen met financiële steun, maar vaak is het effectiever om gericht knelpunten weg te nemen of projecten te helpen hun business case zo ver uit te werken dat ze financiering kunnen verkrijgen.

We zorgen er voor dat we intern de deskundigheid, bijvoorbeeld op het gebied van subsidies, opbouwen om initiatieven effectief te ondersteunen.

2018

2022

Planning

Planning

De Routekaart naar klimaatneutraal vraagt een aanpak op vele fronten tegelijk. Maar het is wel mogelijk om duidelijke speerpunten aan te wijzen.

De vier grote thema's binnen het streven naar klimaatneutraal zijn voor de komende jaren:

- Aardgasvrije gebouwde omgeving
- Bedrijven
- Regionale Energie Strategie
- Gemeentelijke organisatie

De invloed van landelijke ontwikkelingen op deze thema's is groot. Dit komt ook naar voren in het klimaatakkoord in 2019 ondertekenend zal gaan worden. Voor de thema's aardgasvrije gebouwde omgeving en de Regionale Energie Strategie kan die invloed groot zijn.

Belangrijk is dat dit niet een opgave voor de gemeente alleen is. Het is een maatschappelijke opgave. Uiteindelijk zullen de eigenaren van gebouwen, bedrijven en particulieren, zelf moeten investeren in het aardgasvrij en duurzaam maken van hun gebouwen. Marktpartijen zullen de kansen grijpen op het gebied van energiebesparing en de productie van duurzame energie. We hebben als gemeente wel de verantwoordelijkheid om iedereen mee te nemen in dat proces. Dat doen we via de regierol, door partijen te informeren en waar nodig te stimuleren.

Aardgasvrije gebouwde omgeving

Het aardgas vrij maken van de gebouwde omgeving is een grote uitdaging. We weten dat het technisch kan, maar het is de uitdaging om iedereen mee te nemen in die energietransitie. Voordat een wijk van het gas af gaat moeten alle bewoners goed zijn geïnformeerd en de tijd hebben gekregen om hun woningen aan te passen. Per wijk nemen we minimaal tien jaar tussen het besluit en het daadwerkelijk af stappen van aardgas.

Financiering is daarbij een belangrijk punt. Landelijk wordt er gewerkt aan een gebouw gebonden financiering, waarbij de investering in isolatie, ventilatie en duurzame warmteproductie bij verkoop van het huis automatisch wordt overgedragen aan de volgende woningeigenaar. Woonlastenneutraliteit is daarbij een uitgangspunt. Dit betekent dat de investeringen worden betaald vanuit de besparing op de energierekening. Het streven is dat bewoners niet meer gaan betalen voor energie en dat volledige investering betaald kan worden vanuit de besparingen op de energierekening. Een dergelijk financieel instrument is essentieel voor het aardgasvrij maken van woningen en bedrijfspanden.

Uiterlijk in 2021 moet de gemeenteraad een planning vaststellen van hoe we de gemeente Stichtse Vecht wijk voor wijk aardgasvrij maken. Uiterlijk in 2050 moet de laatste wijk van het gas zijn. Maar er ligt ook een scherpe tussendoelstelling: al in 2030 moet een kwart van de woningen van het aardgas af zijn. Ook onze eigen ambitie

om in 2030 klimaatneutraal te zijn vraagt dat we snel in actie komen. Dat betekent dat we al in 2021 voor de eerste wijken die van het gas af gaan een duidelijk beeld moeten hebben van de technische oplossingen voor die wijk. Wordt er ingezet op een warmtenet? Of moeten bewoners zelf zorgen voor warmtepompen?

We realiseren ons dat aardgasvrij grote gevolgen heeft voor woningen, ondernemers en openbare gebouwen. Daarom willen we de bewoners per wijk minimaal tien jaar de tijd geven om de noodzakelijke aanpassingen door te voeren. Tien jaar lijkt lang, maar zeker in oudere wijken zal die tijd hard nodig zijn om woningen te isoleren en om de infrastructuur aan te passen. Gedurende die tien jaar zullen we de vinger aan de pols houden en erop toe zien dat er geen bewoners achterblijven.

We willen bewoners daarbij helpen en ondersteunen met goede informatie en per wijk zullen we een aanpak ontwikkelen met aansprekende voorbeeldprojecten en collectieve acties, bijvoorbeeld op het gebied van woningisolatie of collectieve inkoop van warmtepompen. Uiteraard nemen we de woningbouwcorporaties, bedrijven en openbare gebouwen mee in die wijkgerichte aanpak.

Voor bewoners, bedrijven, woningbouwcorporaties en instellingen is het belangrijk dat ze het besluit om een wijk aardgasvrij te maken ondersteunen en dat ze voldoende tijd krijgen om de omslag te maken. Daarom willen we het liefst snel starten met het voorbereiden van de planning

voor een aardgasvrije gemeente. We willen bewoners bedrijven en instellingen ook betrekken bij de keuzes die aan deze planning ten grondslag liggen. We streven er naar om in het voorjaar van 2020 een conceptplanning gereed te hebben. Daarover gaan we in 2020 in gesprek met de hele gemeente Stichtse Vecht, zodat de gemeenteraad in 2021 kan besluiten over een breed gedragen plan.

Dus zowel de besluitvorming als de uitvoering van de plannen om de gemeente aardgasvrij te maken zullen we samen met de inwoners en bedrijven ter hand nemen. Dat vraagt een wijkaanpak. Het is duidelijk meer dan alleen communicatie. Goed luisteren en overleggen zijn essentieel. Want als gemeente hebben we hooguit de regie en een faciliterende rol. Uiteindelijk zullen de bewoners, de bedrijven, de woningbouwcorporaties en de instellingen zelf hun woningen en gebouwen moeten aanpassen.

Op dit moment is nog niet duidelijk hoe we dit proces gaan organiseren. Tegelijkertijd met de conceptplanning voor aardgasvrij komen wij met een voorstel voor een aanpak.

Een van de krachten van Stichtse Vecht is de grote betrokkenheid in de verschillende kernen om zaken collectief op te pakken. Die kracht willen we ook benutten voor aardgasvrij. We zien daarbij mogelijk een belangrijke rol voor wijkteams.

Een onderdeel van die aanpak zal zeker zijn dat we informatie geven over de technieken om woningen en gebouwen van het aardgas te halen. Deels gebeurt dat via jouwhuislimmer.nl. Mogelijk dat de energieambassadeurs van Duurzame Vecht daar een prominente rol in kunnen en willen nemen.

We kunnen nu al beginnen om woningen te verduurzamen. We nodigen ontwikkelaars, woningbouwcorporaties en inwoners uit om te komen met voorbeeldprojecten. We willen laten zien wat er technisch nu al kan en dus ondersteunen we initiatieven die daar snel mee aan de slag gaan.

We gebruiken nieuwe ruimtelijke projecten, bijvoorbeeld Bisonspoor of de sportvelden Zuilense Vecht, om ervaring op te doen met duurzame warmte. Thermische Energie uit Oppervlaktewater (TEO), bijvoorbeeld uit het Amsterdam Rijnkanaal, is in Stichtse Vecht kansrijk. We willen snel ervaring op doen om te kunnen beoordelen of deze opties op wijkniveau interessant kunnen zijn als alternatief voor aardgas. Gestart is met een pilotproject om te komen tot een duurzaam warmtenet in Tienhoven.

Bedrijven

Energiebesparing bij bedrijven is nog steeds een grote uitdaging. Aan de ene kant spreken we over de gebouwde omgeving klimaatneutraal maken en tegelijkertijd weten dat veel bedrijven nog niet voldoen aan de wettelijke eis om rendabele besparingsmaatregelen te nemen. De komende jaren zal de wetgeving worden aangescherpt en het is belangrijk om bedrijven daar op te attenderen en te zorgen dat ze in beweging komen.

Veel MKB-bedrijven, bijvoorbeeld kantoren, horeca en detailhandel, zijn onderdeel van de gebouwde omgeving. Deze bedrijven zijn gevestigd in een wijk en zullen dus ook te maken krijgen met het aardgasvrij maken van die wijk. Voor veel bedrijven is de stap naar aardgasvrij of klimaatneutraal gigantisch en de indruk bestaat dat veel bedrijven zich dat nog onvoldoende realiseren.

Bedrijven stoten ruim 20% van de CO₂ in de gemeente Stichtse Vecht uit. Daarmee is het een belangrijke sector voor het klimaatbeleid die een eigen aanpak vraagt. We willen bedrijven vooral helpen om de kansen te grijpen die energiebesparing en duurzaamheid kunnen bieden.

De gemeente werkt samen met het Energie Collectief Utrechtse Bedrijven (ECUB), waarmee met maatwerk oplossingen, zoals energiescans en besparingsadviezen, bedrijven worden gestimuleerd tot verduurzaming. Ook kunnen bedrijven voordelen behalen via collectieve contracten voor bijvoorbeeld ledverlichting, zonnepanelen en groene stroom.

Milieuhandhaving bij bedrijven wordt vanaf 2018 door de ODRU actiever uitgevoerd als het gaat om het energieverbruik. Sinds 2019 is de wetgeving aangescherpt en moeten bedrijven actief melden hoeveel energie ze gebruiken en wat ze doen op het gebied van energiebesparing. We zullen de bedrijven daarop aanspreken.

In de aanpak van aardgasvrije wijken zullen we speciale aandacht geven aan de MKB-bedrijven in de betreffende wijken.

Regionale Energie Strategie

Regionale samenwerking op het gebied van duurzaamheid en met name de energietransitie is noodzakelijk. In U16 verband wordt gewerkt aan een Regionale Energie Strategie. De bestuurlijke opdracht om te komen tot de RES 1.0 is verwoord in een gemeenschappelijke startnotitie Klimaatneutrale Regio RES-U16. Deze notitie zal door de afzonderlijke besturen van de aangesloten partijen worden bekrachtigd, waarna gewerkt kan worden aan het tot stand

komen van de RES 1.0. Deze RES 1.0 wordt gezien als een eerste stap. In de fasering van de RES is elke twee jaar een actualisatie is voorzien.

Mijlpalen tot en met 2022

Maar we werken niet alleen samen in de regio omdat het moet. Regionale samenwerking kan ook op een praktisch niveau heel veel voordelen bieden. Zo hebben de U10 gemeenten samen het digitale energieloket Jouwhuisslimmer.nl opgezet. Dat loket kan zich ontwikkelen tot een belangrijke informatiebron voor bewoners die hun woning aardgasvrij willen maken. Voor één gemeente is zo'n digitaal loket een stap te ver. Maar als regio hebben we voldoende armslag om dit tot een succes te maken.

Ook voor de productie van duurzame energie is regionale samenwerking belangrijk. Soms is de samenwerking lastig, bijvoorbeeld als het over windenergie gaat. Maar het heeft ook voordelen om op regionale schaal in kaart te brengen, waar duurzame bronnen mogelijk zijn. En op veel terreinen kunnen we leren van de aanpak van andere gemeenten. Stichtse Vecht werkt actief samen in U10 verband aan de Regionale Energie Strategie. We gaan niet wachten tot de Regionale Energie Strategie klaar is, om die dan naar gemeentelijk niveau te vertalen. Parallel aan de uitwerking van de Regionale Energie Strategie kijken we ook naar waar de mogelijkheden voor duurzame energie liggen in Stichtse Vecht. Deze kennis en ervaring delen we in Regionaal verband.

Op dit moment zijn de U10 gemeenten gestart met het in kaart brengen van wat de ruimtelijke potenties zijn voor duurzame energie in de regio. Dat potentieel moet worden

vertaald naar een realistische bijdrage van duurzame energie in de regio. Met een realistische bijdrage bedoelen we een bijdrage die financieel-economisch mogelijk is, een bijdrage die kan rekenen op draagvlak en een bijdrage die past bij de ambities van de gemeenten in de regio. De Regionale Energie Strategie is een bouwsteen voor de gemeentelijke omgevingsvisies. Dat concept wordt landelijk getoetst en eventueel is dat aanleiding tot een bijstelling van de regionale plannen. In 2021 nemen de gemeenteraden een besluit over de definitieve Regionale Energie Strategie 1,0. Daarna wordt de regionale strategie vastgelegd in provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies.

Gemeentelijke organisatie

Het college heeft als ambitie om de gemeentelijke organisatie in de loop van de collegeperiode klimaatneutraal te laten werken. We hebben in de afgelopen jaren al veel gedaan in het gemeentelijk vastgoed. Op basis van de diverse studies en scans die in het verleden zijn gedaan, werken we nu aan het in kaart brengen wat dit betekent voor het gemeentelijk vastgoed. In 2019 komen we met een Plan van Aanpak naar de raad.

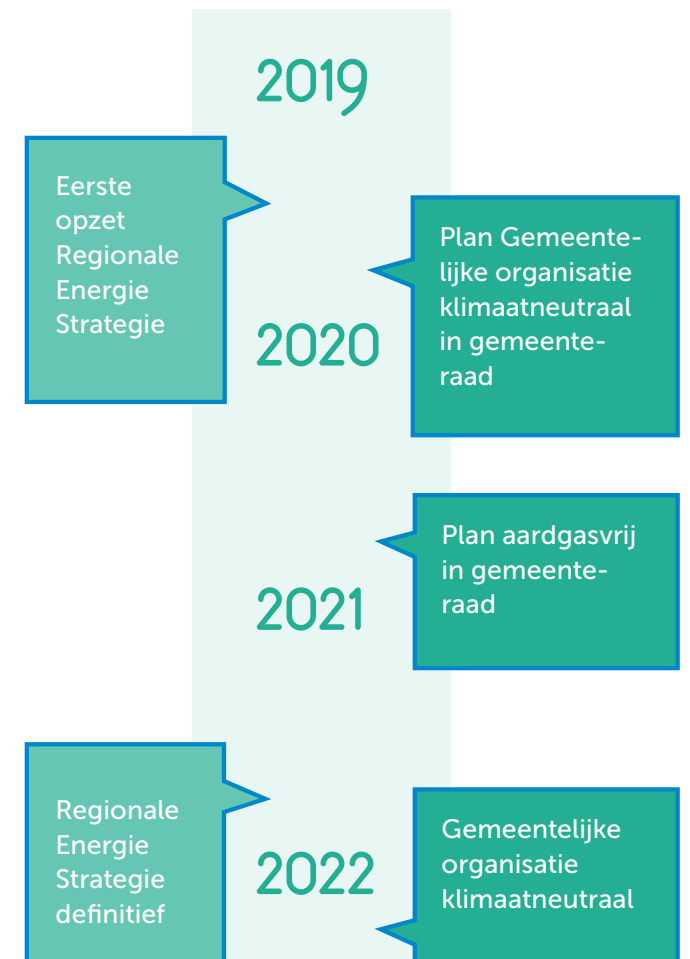
Financiële paragraaf

Met ingang van 2019 stellen we jaarlijks een werkprogramma op. Bovenstaande vier thema's komen daarin in elk geval aan bod. Over twee jaar in het najaar van 2020 zullen we onze aanpak evalueren en waar nodig bijstellen.

De benodigde budgetten zijn in kaart gebracht. Tot en met 2020 verwachten we met de budgetten uit de voeten te kunnen. Vanaf 2021, als we samen met bewoners, concrete stappen naar aardgasvrij willen zetten,

verwachten we boven op dit budget extra middelen nodig te hebben. Op dit moment is het te vroeg om dat exact vast te stellen.

Mijlpalen tot en met 2022

Lijst van acties

Lijst van acties

De Routekaart naar Klimaatneutraal is geen vastgetimmerd plan voor de komende elf jaar. Flexibiliteit zal nodig zijn om in te kunnen spelen op veranderingen om ons heen.

Bijgevoegde actielijst is dan ook nadrukkelijk een momentopname. We weten dat er meer nodig is. Maar op dit moment kunnen we niet voor alle thema's dat vertalen in een actielijst.

Binnen de gemeente is een taskforce Duurzaamheid ingesteld. Deze taskforce is het centrale aanspreekpunt voor duurzaamheid en zorgt voor onderlinge afstemming binnen de gemeentelijke organisatie rond het thema duurzaamheid.

In het werkprogramma van de taskforce voor 2019 zijn de volgende acties opgenomen.

Wonen

- Het digitale energieloket www.jouwhuislimmer.nl
- Ondersteuning van bewoners via bijvoorbeeld energie-ambassadeurs, informatiebijeenkomsten en cursussen (VvE)
- Energieboxen en advies voor huurders
- Voorbeeldprojecten in de woningbouw

Bedrijven en vervoer

- Samenwerking ECUB en ondernemersverenigingen op het gebied van energiebesparing en PV op daken
- Concrete aanpak en kanskaart voor de realisatie van een openbaar laadinfrastructuur netwerk
- Logistieke hub op bedrijventerreinen

Duurzame energie

- Onderzoek mogelijkheden duurzame energie met LTO
- Onderzoeken van de mogelijkheden voor duurzame warmte, met name Thermische Energie uit
- Oppervlaktewater- pilotproject warmtenet Tienhoven
- Beleidskader zonnevelden
- Verduurzamen bouwleges

Algemeen

- Het stimuleren van lokale initiatieven op het gebied van duurzaamheid door knelpunten weg te nemen, door gerichte adviezen en door hulp bij het verwerven van subsidies. In het najaar van 2019 wordt er een subsidieverordening voor het stimuleren duurzame initiatieven in werking worden gesteld.
- Nulmeting monitoring klimaatbeleid is opgezet
- Voorbereiding van de planning van aardgasvrij
- Regionale Energie Strategie

Schema Routekaart

		2019	2020	2021	2022
Algemeen	Res	Concept res	Res 1.0		Res 2.0
	Aardgasvrij		Warmtevisie		
	Monitoring	✓	✓	✓	✓
Wonen	U-thuis	✓	✓	✓	✓
	Ondersteunen bewoners	✓	✓	✓	✓
	Energieboxen voor huurders	✓	✓	✓	✓
	Voorbeeldprojecten	✓	✓		
Bedrijven en vervoer	Samenwerking ovsv	✓	✓	✓	✓
	Pv op daken ondernemers	✓	✓		
	Green deal zorginstellingen		✓	✓	✓
	Meer laadpalen	Herzien laadpalenbeleid			
	Logistieke hub	Onderzoek	Onderzoek		
Duurzame energie	Beleidskader zonnevelden	Beleidskader			Opnemen beleidskader in omgevingsvisie
	Teo	Haalbaarheidstudies	Proef-projecten		
	Samenwerking lto		Onderzoek		

Gemeente Stichtse Vecht
Endelhovenlaan 1
3601 GR Maarsssen

www.stichtsevecht.nl

